

СУРМАЧ

ОРГАН

ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ
У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Лондон

січень-квітень

1962

» СУРМАЧ «
Журнал
Об'єднання бувалих Вояків Українців
у Великій Британії
Association of Ukrainian Former
Combatants in Great Britain
49, Linden Gardens, London, W.2.

Педагогічне Колегія
Статті підписані прізвищем чи псевдо-
німом не завжди відповідають поглядам
Редакції.

Редакція застерігає собі право ско-
рочувати статті й виправляти мову.

З М І С Т

СУРМАЧ	Стор.
1. НАША ВІЙСЬКОВА СПРАВА	1
2. А. Легіт: ШЛЯХ	2
3. ГалКА: СМІХ КРІЗЬ СЛЪОЗИ	3
4. Пор. Євген Попівський: ШЕВЧЕНКО Й ВІЙСЬКО	6
5. ДУМКИ	12
6. Яр Славутич: САВУР МОГИЛА	13
7. В. Томків: ОЗБРОЄННЯ СУЧАСНОГО ЛІТУНСТВА	13
8. К. Зеленко: СУЧАСНИЙ СТАН ЗБРОЙНИХ СИЛ СССР	19
9. М. І. ВеКо: ВІШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПОЛЯГЛИХ ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ	21
10. ПОДЯКА	23
11. К. Зеленко: ВИДАТНА АНАЛІЗА ВОЄННОГО ВМІННЯ	24
12. М. Верес: ДРУГОВІ	27
13. Учасник: КОНФЕРЕНЦІЯ ОБВУ В ШОТЛЯНДІЇ	28
14. ТіК: ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ОБВУ В НОТТІНГГАМІ	28
15. ПОСМЕРТНА ЗГАДКА	28
» О С А «	
17. Український емігрант	29
18. Бувала людина. Ва Том: А Тисячка пропала. Міркування Се- лепка. Жарти	30
19. Мірвання сили. Жарти. Оголошення »Оси«	31
20. Епопея Селепка	32

СУРМАЧ

ОБ'ЄДНАННЯ *бувших* ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Рік 8.

СІЧЕНЬ-КВІТЕНЬ,

1962. Ч. 4 (18)

Наша військова справа

Живемо в часах загостреної холодної війни, себто гігантського всестороннього змагання між вільним світом і комуністичним бльоком. Це змагання ведеться у різних площинах: ідеологічній, політичній, економічній, науковій, технологічній і мілітарній. Незважаючи на заяви провідних державних мужів, що, мовляв, ніхто в теперішньому часі не хоче війни, беручи на увагу існування страхітливої атомової зброї, різні военні винаходи, неймовірний розвиток сучасної технології — бачимо, що обидва світи — вільний і комуністичний наполегливо працюють над щораз більшою розбудовою їхнього мілітарного потенціалу. Справа Берліну, підризна комуністична дія в цілому світі, брак ринків збуту, падіння авторитету ООН, неймовірна гонка зброєння по обидвох сторонах залізної заслони — все це виразно вказує, що в світі все ще далеко до справжнього миру, й що небезпека війни не проминула, а навпаки суперечності між вищезгаданими світовими бльоками такі великі й глибокі, що заледве чи можна буде їх полагодити чи розв'язати мирним шляхом.

У такій ситуації треба б нам, українцям у вільному світі розглянути питання: як насправді виглядає наша військова справа й як ставиться до неї українська еміграційна спільнота у вільному світі?

Сьогодні в Україні майже кожний молодий і здоровий фізично мужчина зобов'язаний відбути військову службу в советських збройних силах, а опісля ще й залишається упродовж певного часу у військовому запасі. Загалом — це великий людський військовий потенціал, добре вишколений, що може відіграти колісь дуже важливу роль у формуванні збройних сил майбутньої української української самостійної держави, якщо буде національно свідомою і державно думаючою силою.

Знову ж інакше представляється наша військова справа у вільному світі.

Здавалось би, що після досвіду з двох світових воєн у нас повинна наступити зміна нашого дотеперішнього наставлення до військової справи. Одначе, на жаль цього немає. Ось, спитаймо себе: скільки українців у вільному світі вивчають військове діло, вчать у військових коледжах і академіях, відбувають практичну військову повинність, набувають знання стратегії і військового діла.

Як не сором, мусимо сказати, що крім кількох українців, які вивчають військове діло, себто студіюють у військових коледжах чи академіях, мало хто цікавиться військовою проблематикою. Так само як молоді українці студенти не зацікавлені гуманістичними науками, так само вони й оминають військові студії, а якщо хтось з молодих студентів поступить на військові студії це вже справжня сенсація, про яку широко розписується наша преса. А здається, що наша молодь має велику нагоду поступати на військові студії у країнах вільного світу одначе її свідомо не використовує. І на цю справу треба звернути особливу увагу, батькам нашої молоді. Ми не заперечуємо потреби й важности технічних наук, одначе, нам треба класти наголос на гуманістичні і військові науки. Нам треба журналістів, літературознавців, політиків, військовиків, лінгвістів, та інших фахівців, що їх так дошкульно потребує українська еміграційна спільнота у вільному світі.

Матеріалізм, вигідне й спокійне життя у великій мірі здемобілізували нашу вояцьку готовість, викликали й створили збайдужіння, оспалість, нехіть до активної праці й послабили нашу настанову. Це стає нашою внутрішньою хворобою і небезпекою, з якою нам треба боротися. А що так є, вказує факт, що сьогодні вже можна зустріти багато українців, кол. вояків, які нещодавно ще присягали боротися за визволення України та співали »душу, тіло ми положимо за нашу свободу«, а тепер вони починають не тільки що забувати свою повинність супроти Батьківщини, але вже й цураються України. Вони вже не хочуть і думати про поворот в Україну. Їх жахає перспектива вернутися на рідну землю, бо там може прийшлося би їм їсти житній хліб, ходити болотяною вулицею і евентуально не мати електричного освітлення, телевізій та інших вигод.

Знову ж велика частина українців, кол. вояків трактують всяку діяльність українських комбатантських організацій, як щось буденне, а то й непотрібне та зайве в нашому еміграційному житті. Такий пасивний і невластивий підхід до розуміння справ і потреби існування наших комбатантських організацій, а впершу чергу ОБВУ повинен бути виелімінований між українцями, кол. вояками. Не можемо ані на хвилину забувати чого й пощо ми опинилися у вільному світі, й що нам не можна занедбувати великого обов'язку-місії, що її на нас наклав український народ, щоб ми перебуваючи у вільному світі працювали в користь нашої Батьківщини, боронили й відстоювали її право на вільне, самостійне й суверенне життя.

В обличчі непевної політичної кон'юнктури мобілізуємо нашу вояцьку готовість, дбаймо про підвищення нашого знання з військового модерного діла, повсякчасно плекаймо високу й шляхетну традицію українського вояка, зміцнюймо й розбудовуймо нашу комбатантську організацію ОБВУ й чесно та гідно сповнюймо всі обов'язки й завдання, що їх нам доручив український народ і наша Батьківщина.

А. Легіт

Ш Л Я Х

Змією в'ється шлях у далечінь,
Об дальній обрій вдарившись хвостом,
Над ним вітає древніх предків тінь,
Об нього б'ється чаечка крилом.

Над ним цвіте веселкою блакить,
Кружляють гордо сизі соколи...
З сталевим дротом вітер гомонить
Про дні п'янки, що гучно відгули.

Колись тим шляхом славний наш Богдан
Водив полки на Корсунь і Батіг...
Колись на нім вкраїнський партизан
За рідний край і свій народ поліг.

По ньому авто мигне, мов стріла,
Проріже тишу гамором мотор...
Але чомусь закрила доля зла
Вже давно до нього семафор.

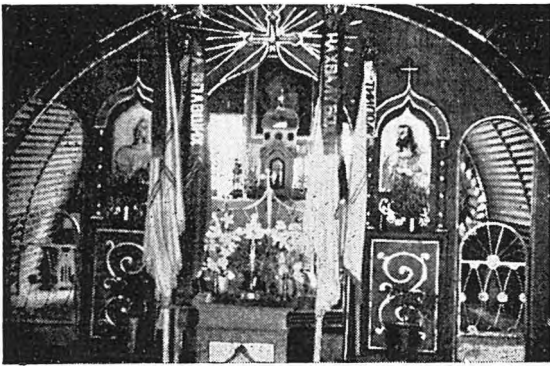
З Світлим Празником Воскресіння Христового вітаємо найсердечніше Ієрархів Обоих Українських Церков, увесь Український Народ на Рідних Землях і на чужині, всі українські братні комбатантські організації, проводи й членство українських громадських установ, організацій, наукових інституцій, Управи й Членів усіх клітин ОБВУ, й засилаючи всім наші щирі вояцькі вітання, висловлюємо нашу глибоку віру в недалеке воскресіння України до нового, вільного, самостійного життя.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Головна Управа ОБВУ

СМІХ КРІЗЬ СЛЪОЗИ

У нашому таборі цього вечора якийсь особливий рух. Чути біганину по коридорах і голосніші ніж звичайно вигуки. Прислухаючись до них, вирішуємо піти на розвідку й довідатися, що властиво сталось. Раптом хтось стукає до наших дверей. Входить молодий югослав'янин Мар'ян, якому ми не віримо, коли він говорить, що є наполовину українцем, бо його мати українка.

Іконостас таборової церкви в Ріміні.

— Чи хочете вина? — питає Мар'ян.

— А звідки ж воно у вас? — відповідаємо запитанням.

— Ми виловили з моря три великі бочки вина, — пояснює він, — так що кожному може припасти навіть повне відро.

— Це добре. Але ж відер у нас немає. Є лише їдунка, яку завтра вранці потребуватимемо.

За кілька хвилин у якійсь великій пушці від консерви (з того часу мене завжди болить серце, коли викидаю будь-яку з пушок, бо скільки ж функцій вони виконували). Мар'ян приносить вино, що аж вихлюпується на підлогу.

— Пийте, ще принесу — каже.

Було б навіть добре, якби так дуже не тхнуло бочкою. Але, здається, в таборі було багато таких, яким це вино смакувало, бо до пізньої ночі всюди чулися співи й голосні розмови.

— Вино вже маємо. Коли б до нього ще паску й все інше, то був би добрий у нас цьогорічний Великдень, — з гурмом говорить сестра Чорнявка. —

Може підемо завтра вранці й щось роздобудемо.

Грошей у нас було небагато, бо останнього разу ми дістали з Римського Комітету такі речі, які нам надавалися до вжитку, а коці майже всі попродали, так що це »роздобудемо« не звучало дуже всесло. Та й не все за гроші можна було тоді дістати, бо хліб видавався на картки, яких ми не мали, а картопля цінилася дорожче від помаранч.

Але сестра Чорнявка не з тих, що зражуються перешкодами. На другий день рано каже мені:

— Якщо не підеш зі мною, то пам'ятай, що я тобі нічого не дам, а при цьому докажеш лише свою безпорадність.

Рад-не-рад я пішла з нею. Входимо до харчової крамниці. Мови не знаємо — всього кілька слів. Моя товаришка по недолі починає показувати руками якісь магічні рухи, роблячи пальцями кільце, так що я й сама не розумію, чого вона хоче. Стою за нею і ніяковію. Чорнявка глянула на мене скося й говорить крізь зуби:

— Не роби такої дурнуватої міни, бо зараз же вийду з крамниці й ми не матимемо »баби«!

Свячення пасок в Ріміні.

Ввічливі крамарі хочуть нам допомогти, мабуть, вподобали собі веселе личко сестри Чорнявки. Показують нам різні речі, пропонують, але вона за кожним разом заперечливо похитує головою: мовляв, це не те, чого вона хоче. Раптом вона присідає посеред крамниці й

починає: »Куд-ку-дак! Куд-ку-дак!« Крамарі заливаються від сміху слізьми, Чорнявка також сміється. А мені хочеться крізь землю провалитися. Нарешті, діставши тузін яець, вона тріюмфально виходить із крамниці. Сміючись, каже:

— Тепер мусимо мати холодець! За борошно я не журюся, бо маю знайомих у пекарні.

Чекаю на неї перед дверима м'ясної крамниці та бачу як вона енергійним рухом показує на голову, видаючи при цьому звук »хррум, хррум«, і то з таким задоволенням, що мимоволі і я починаю сміятися. Мабуть, легше бути відважним »з-за плоту«. Через кілька хвилин Чорнявка виходить із крамниці, маючи в торбі велику свинячу голову. Тільки вуха її видно, бо м'ясарі дали мало паперу, щоб добре обгорнути.

— Бачиш, — каже Чорнявка, — якби я була такою несміливою і соромливою як ти, ми не мали б на Свята нічого! Добре тобі хтось колись сказав, що життя таких як ти не потребує.

Нічого на це не можу відповісти, бо вона — героїня сьогоднішнього дня. Обіцяю, що ввечері піду за місто до знайомої італійки й куплю в неї часнику до холодцю, цибулі, може ще й овочів. Мінча жила на віддалі двох кілометрів од Річчіоне й ми часто робили з нею різний обмін, при чому обидві сторони були з нього завжди задоволені.

Коли ми прийшли до хати, нам сказали, що в кухні сьогодні мають працювати українки. Рад-не-рад треба було йти. На превелике наше здивування нам дали чистити картоплю. Це було для нас великою рідкістю, бо щоденно

нам давали зупу з макарону на перше й салату з сирової капусти на друге.

Шоферська школа в Ріміні.

Деякі з наших пань (не всі українки, які жили в Річчіоне, були дивізійними сестрами, а ті, що були сестрами, не всі були українками) — але про це другим разом), швиденько метнулися назад і вже прийшли з накиненими на плечі плащами й конспіративними поглядами. Чистимо картоплю. Наші таборіві співачки виспівують сентиментальні пісні й непомітно міхи з картоплею маліють. І ось робота закінчена. Кухар дякує нам за допомогу, а ми вдоволені з того, що відбули свою »панщину«. Виходячи, на нещастя, одна з пань спіткнулася на порозі, а з рукавів її плаща посипалася картопля. Кухар із усмішкою відвернувся і пішов у другий кінець бараку.

— От проклята картопля! — почервоніла по самі вуха пані Х. — Думала її завтра зварити, а вона мені такого сорому наробила!

На обід знову буде картопля не скоріше як за рік, то ж не було іншої ради, як чимскоріш допомогти пані Х. позбирати розсипані картоплини. Взявши їх у полу свого плаща, вона зніяковіло пішла до табору.

Я була дуже огірчена описаним випадком і не помітила сестра Чорнявка, яка мешкала з нами в одній кімнаті. Вона мала незвичайно веселу вдачу й ніколи не могла стерпіти важку атмосферу. Вона лежала на ліжку. Раптом зіскакує з нього й заповідає мені, що покаже як виглядатиме в тому випадку, як зійде з розуму. Грає свою роллю настільки добре, що я, замість сміятися, з острахом стежу за нею очима. Думаю, що Чорнявка справді збожеволіла. Підійшовши до стіни, вона нібито починає ловити на ній мухи. Потім глянула на мене й розсміялася:

— Ти думала, що я насправду втратила розум?

Знову стук у двері. Кажуть сусіди, що з Рімінського табору прийшла вістка, нібито на Великодні Свята до нас прибудуть отці з Риму. Це в значній мірі підносить наш настрій.

Завтрішній день вже не видається таким безнадійним, коли відчувається, що ми не самі, що мала горстка дівчат і жінок, які знаходяться серед чужого оточення й не знають своєї майбутньої долі, все ж має поблизу своїх рідних, добре зорганізованих і здисциплінованих, дарма що полонених, вояків. А, крім цього, про нас пам'ятає Пресвященний Кир Іван Бучко й отці в Римі.

Одягаюсь, щоб іти по цибулю й часник... Лише б Мінча була в хаті...

Гал-Ка

* * *

Представники Відділу ОБВУ в Рочдейлі разом із представниками Відділу Британського Леґіону перед пам'ятником Незнаного Вояка в Рочдейлі.

ШЕВЧЕНКО Й ВІЙСЬКО

(Декілька епізодів)

Як подає видатний біограф Тараса Шевченка Кониський Олександр у своїй праці: «Тарас Шевченко-Грушівський, хроніка його життя». (Львів, 1898 р. том 1-й. стор. 231) в ночі під 3/15 квітня 1848 року невідомо хто саме на паркані селитьби п. Лазаричевої на Олександрівській вулиці наліпив таку проклямацію: «До вірних синів України! Настав великий час, час коли Вам трапляється чогодз змити сором заподіяний кісткам Батьків наших, нашій Україні підній. підлою рукою віковичних ворогів наших. У кого з Вас не піднесеться рука на велику справу?! За нас Бог і добрі люди. До віку вірні сини України — вороги кацапів».

Далі О. Кониський додає: «Прокляття наробила страшеного переляку й в Києві й в Петербурзі. Поліція зняла її з паркана. подала до Фундуклея (тодішнього Київського губернатора. — Є.П.). він 4 квітня надіслав її до Бібікова (Київський генерал-губернатор. що саме тоді тимчасово перебував у Петербурзі. — Є.П.) в Петербурзі. а поліції та жандармам наказав, що сили шукати, хто наліпив проклямацію, пильнувати на березі Дніпра Шевченка й скоро він прийде, зараз заарештувати й прямо з возом привезти до нього».

Такий страшний був поет Шевченко для Москви, що боялася прямо його тині. жахалася його вогненного слова, в якому відчувався дух революційної бадьорости. що закликав український народ до боротьби за власні права.

Прийшов 1914 рік — столітній ювілей народження нашого поета. Зашуміла, загуділа вся Україна, а особливо українські землі під австрійською займанщиною, де вільно можна було святкувати цей день Шевченка. Тоді в Львові відбулися здвиги «Сокола» та «Січі», а за декілька місяців, почалася перша світова війна. Тоді пригадалися нашим людям слова з Шевченкового «Заповіту»: «...вставайте, кайдани порвите й вражою, злою кров'ю — волю окропите». Для кожного українця був шлях ясний: піти проти кривавої Москви, помстити

всі наші кривди — все заподіяне нам зло, відплатити москалям за всі зради та підступи, катування та вигнання наших великих гетьманів, знуцання над нашим народом, муки неволі Шевченка... й здобути волю й славу Україні й цим іще раз ушанувати Великого Кобзаря.

З тієї думки постала з колишніх «січовиків» та «соколят» перша українська військова формація від часу смерти нашого Пророка «УСС» (Українські Січові Стрільці) й ось «...марширують добровольці на ворога», «...йдуть нові лицарі незабутні». Так виступили нащадки дружинників-воїв княжих, славетних Запорозжців та городових козаків на прою з московською тюрмою народів.

Ось декілька фрагментів, як українці-вояки шанували Тараса Шевченка під час першої світової війни та в часі Визвольних Змагань.

В четвер 29 квітня 1915 р. відбулися в Варпаланці (коло Мукачова), місці перебування запасної сотні УСС, святочні вечери в честь Шевченка. Ніколи ще не було в Україні такого Шевченківського свята. Відбулося воно серед виїняткових незвичайних обставин і цілий вигляд його та характер був справді надзвичайний.

Село Варпаланка розкинулось під горою, що серед широкої рівнини здіймається самітно, немов зумисно насипана людськими руками та двигас на собі важкі мури старовинного замку. Колись на тій горі був замок побудований українськими князями Коріятовичами, але тепер нема по ньому ніякого сліду. В день святкування запасною сотнею УСС-ів Шевченківського ювілею в 1915 році там іще стояли міцні мури угорського замку-твердині, що височіла гордо, як знак колишньої слави мадярів, а біля неї тоді (в 1915 році), щоб відновити її (цю славу), зносились високо пам'ятка поставлена в тисячеліття приходу на ці землі їх завойовника мадярського ватажка Арпада

Цей замок у значній своїй частині, що ще збереглася, був побудований у першій половині XVII століття, бо з нього мало вирушати в похід Семигородське військо в союзі з гетьманом Богданом Хмельницьким.

На великій відкритій терасі цього замку 29 квітня зібралися УСС-и, щоб віддати честь Шевченкові. Тераса була завітчана зеленню, освітлена лямпіонами, на одному кінці було побудовано Шевченкову могилу (за вказівками артиста-малюка Буцманюка), а з боку прибрані вінками емблема (роботи артиста-малюка Іванця), на ній показано УСС-ів, які атакують ворога. А на емблемі напис: «Вставайте, кайдани порвіте!» В святі взяли участь більше як 300 стрільців, що прибули до Варпаланки на двотижневий відпочинок та коло 600 стрільців з запасної сотні та кадри. Зібралася також значна кількість людей з місцевого населення та з Мукачєва. Були також присутні мадяри й німці.

Свято розпочав промовою делегат Бойової Управи д-р Володимир Старосольський: «Товариші Стрільці! Кобзареве святкуємо свято. Святкуємо його серед обставин, у яких ніколи не святкували. Вісім місяців, як Ви покинули Рідний Край. Вісім місяців, як стогне рідний край під ярмом віковичного ворога, вісім місяців, як увесь світ потопав в лихолітті найкривавішої й найстрашнішої війни. Вісім місяців Ви стоїте в бою й пережили за цей час усе чим боїла й страждала душа Т. Шевченка. Відкрились криваві рани України, воскресли криваві мари миналих часів, а ви все бачили, чули й пережили.

На розлогих полях Поділля, на ріках Підкарпаття, у чудових Карпатських горах, там на приказ царя півночі, «лягло людей муштрованих чимало» й полились такі ріки неповинної крові, що справді «втопить всіх імператорів би стало, з дітьми й внуками». Ви бачили попалені села, понищені міста, весь народ кинутий у безодню неволі, топтаний і гноблений. Ви бачили руїну того, що було вислідом муравлиної праці, повної жертв та посвяти цілих поколінь, на що ми дивилися, як на заповоруху яснійшій, кращій будучности нашого народу.

І ви бачили ще страшніше. Проти вас ставали на приказ царя-гнобителя сотки

тисяч рідних братів у солдатських шинелях — цих братів, яким довелося «випити з московської чаші московську отруту» та «не за Україну, а за її ката довелося пролити кров добру, не чорну». Вони гинуть з ваших рук і вони Вам несли смерть та рани.

І ви бачили найгірше, — глум і наругу, та клевету над скривавленим вашим народом. Наш народ ішов тернистою дорогою Голготи. Наш народ переживав усі муки Христові, а ворожа юрба кричала «розпни його, розпни!» (москалі, москвофіли, ляхи. — Є.П.)

Все те переживали ви в часі цих важких, кривавих восьми місяців. У Ваші душі вливались почування, яким жила Тарасова душа. Росла в Вас ненависть до катів — ненависть велика, могутня й свята, яка питала устами Шевченка: «коли царя до ката поведуть?» Теж росла в Вас любов, якою жив Тарас. Ця велика любов, любов до України й її поневоленого народу, вела Тараса тяжкою дорогою його життя крізь терпіння й муки в'язниць до довгого заслання. Та ж сама любов казала Вам, товариші стрільці, покинути рідний край, вела Вас твердим і кривавим шляхом на бої, небезпеки й труди, на смерть і рани. І ця любов збрала Вас тут. Стійте в це Кобзареве свято не лише, як прихильники Шевченка й почитателі. Стійте як справжні, щирі й хоробрі воїни за його ідеї. Стійте, як Шевченкові герої:

»І мечі в руках їх добрі,
Гострі обоюди,
На отомщені неправди
Й науку людям.
Окують царів неситих
В залізнії пута
І їх, славних, оковами
Ручними окрутять».

Зібралися Ви на чужині почитати пам'ять воскресителя України. Поміж Вами й рідним краєм стоять гори пересяклі кров'ю, стоять вороги завзяті й сильні. Але нехай в цю хвилину «душі козаків в Україні вітають». Ідіть думками в Рідний Край, що жде Вашого повороту. Вслід за думками підете й Ви, як побідники й побідою проголосите:

»Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить —

І. помоляться на волі
Невільничі діти».

По промові була й музично-вокальна частина: Хор стрільців під керівництвом стрільця Олексія Гринішака відспівав Франка Січинського: «Даремне пісне», стрілець Гриць Бобинський декламував Шевченкову поезію «До Основ'яненка», тенорове сольо «За думою, дума» (Шевченка-Лисенка) відспівав стрілець Євген Банах, оркестра стрільців заграла в'язанку українських пісень, барітонове сольо «Фінале» (Франка Січинського) співав стр. Степан Семань, вибрані думи Шевченка виголосив стрілець Лесь Розлуцький та хор стрільців заспівав: «Закувала та сива зозуля!» і «Гуляй».

На закінчення промовляв член Загальної Української Ради Теофіл Мелень: «Товариші! Обходимо Шевченківське свято в хвилино, коли недалеко звідси, в Карпатських горах ревуть гармати, коли там іде завзятий, кривавий бій проти наїздника. Святкуємо пам'ять чоловіка, який цілим серцем ненавидів московський царат і якого царський уряд переслідував безпощадним способом. Шевченко мучився в в'язниці, й довгі роки на засланні, в солдатській неволі, за те, що гаряче любив Україну, що бажав для неї волі, за те, що, з ненавистю й проклинами звертався проти її катів, що нап'ятував злочини царів, які розпинали Україну й козацькими кістками мостили землю, щоб по трупах катованих для себе столицю поставити — за те, що підняв палкий протест проти поневолення царатом кавказьких племен, яких волю зацьковано в горах, кров'ю политих — словом за революційні кличі свободи.

Російський царат переслідував Шевченка за його життя, а по смерті поета-борця змагався не допустити поширення його думок і бажань серед українського народу, боячись, щоб палке слово не запалило в народніх масах полум'я бунту. Але даремні були всі зусилля царату. Шевченкові ідеали поширились і вкоренились у масах українського народу, а найкращим доказом цього є факт, що нині, коли ведеться війна проти царської імперії, сповняється одне з найгарячіших бажань Шевченка, — сповняється один його заклик, щоб український народ «вражою злою кров'ю окропив свою волю».

Нині Ви, Товариші стрільці, проводите в життя, в діло слова Шевченкового заповіту: зі зброєю у руках у важких кривавих боях за святе велике діло, яке має бути увінчане перемогою. Колісь ненаситний царський деспотизм стрінувся з завзятою обороною свободи зі сторони кавказьких племен і його напір довго стримувався об гори-велетні, боронені рядами сміливих борців. Опіваючи цю героїчну оборону в поемі «Кавказ» Шевченко непохитною вірою кличе, що деспот «не скуе душі живої», що «встане правда й воля».

Нині монгольська повинь московських наїзників спинилась об наші Карпати й царські орди розбиваються у наших горах, кладуться покотом під ударами сміливих в'їсць, у рядах яких боретесь також ви, Товариші стрільці. І прийде хвиля, коли ослаблена царська орда скотиться з гір, коли сила ворога буде ламатися і наїзник буде змушений втікати з української землі.

Ми всі віримо, що це станеться, що наша справа переможе, що жертви, які з рядів стрілецьких упали на полі битви не підуть на марно. І тому до Вас, Товариші стрільці, можу закликати словами Т. Шевченка:

»Борітєся, поборєте —
Вам Бог помагає,
За Вас сила, за Вас воля
І правда свята».

По цій кінцевій промові всі стрільці гуртом відспівали національний гімн «Ще не вмерла Україна» та «Не пора, не пора...»

Незвичайні були ці вечірніці, як і обставинами, так і настроями учасників. Люди ще довго не розходилися з замкової площі, співаючи національні, ліричні чи революційні пісні. Пробивала в настроях зібраних туга за покинутим проти волі рідним краєм, але крізь цю тугу пробивалася теж завзята рішучість до дальшої боротьби з ворогом.

Два дні пізніше, стрільці, які перебували у Варпаланці на відпочинку, вернулися до своїх бойових частин, здобувати своєму народові волю й славу.

Так українці не забували свого пророка, будителя, борця за краще майбутнє, співця свого поневоленого народу.

Коли перемогла революція у 1917 р., то все змінилося, стала воля, можна

було виявляти свої почуття спонтанно й організовано. Так сталося з Українським Визвольним Рухом, з виявом волі українських військовиків, із вшануванням пам'яті Тараса Шевченка.

Почалося це з Петрограду (Ленінград), тодішньої столиці московської імперії, збудованої в значні мріі руками та на кістках українських козаків-мазепинців, бо там тоді як в імперіальному центрі, було скупчено чимало свідомих українців: політичних втікачів, що переходували від переслідування в Україні, вчених, студентів, а особливо вояків-українців, покликаних тоді масово до війська.

При перших подихах свіжого вітру волі всі українці заворушилися та в них виникла думка виявити свою силу й волю та перевірити свою організованість в великій українській демонстрації в Петрограді в честь Тараса Шевченка, яка відбулася 25 березня 1917 року.

В цій українській демонстрації взяло участь 30 тисяч. По приблизним підрахункам перед війною в Петербурзі, як подає Ол. Лотоцький в «Сторінки Минулого» з перепису населення було 11-ть тисяч українців, а цей новий додаток безумовно були вояки-українці, зодягнені в московські шинелі люди з українським серцем і душею. Вони в цей день виявили свою силу й волю. А їх було не мало цих українців-вояків, зодягнених у чужій уніформі, аж біля 20 тисяч, як бачимо по участі в маніфестації, що були цілком свідомі в своїх почуваннях та бажанні боротися й вибороти волю Україні.

В цій маніфестації попереду була й найкраще репрезентувалася частина з кубансько-чорноморських козаків — колишнього Сводно-конвоиноного Дивізіону (себто особистої і добірної, а в тому ж часі почесної, охорони самого московського царя), що були прямими нащадками колишніх запорожців. Вони всі були зодягнені в традиційну запорізько-задунайсько-чорноморську уніформу з бунчуками та старовинними прапорами, так що виглядали ніби історичні герої-січовики, що воскресли й символізували вічноживу, незламну, непоборну українську стихію, що своєю появою стверджувала полум'яні заклик-заповіті бад'ярої Шевченкової музи.

Крім цієї показної, зразкової групи, площа по береги була заповнена українським вояцтвом усіх частин Петроградської залоги. Деякі частини, що в них переважали вояки-українці, прибули в повному складі зі своїми старшинами-українцями, під звуки військових маршів та національних пісень.

Як згадує в своїх «Сторінки минулого» Олександр Лотоцький, що порядок був зразковий. Теж саме мусли визнати й московські часописи, бо їхні кореспонденти були спостерігачами цього для імперського Петрограда дива: вільнолюбна Україна демонстративно себе виявляла та домагалася своїх прав.

Як і належало там, де переважає вояцтво на параді там має бути теж і військовий провід. Як згаданий вже нами Олександр Лотоцький пише: «І тепер наче жива стоїть перед моїми очима на підвищенні церковного портику струнка постать молодого старшини Петра Крамаренка, що дзвінким голосом та рішучими рухами подає команду. Головним розпорядчиком походу був Агатон Добрянський-Короленко, що ще до революції утік з неволі та переховувався в столиці під студентськими ліжками».

Коли прийшла призначена для початку урочистості година 1-ша по полудні, митрофорний протоієрей українець Орнацький, що очолював духовенство, в своїй промові схвалив шляхетний намір помолитися за свого Кобзаря рідного й улюбленого Т. Г. Шевченка й розпочав панахиду по Шевченкові першим раз на терені кол. московської імперії.

Коли співали «Вічна пам'ять», а треба сказати, що співав чудово імпровізований хор, що складався з кількатисячного присутнього натовпу, то чимало учасників панахиди, стали на коліна просто в снігу, в болоті, — такий був ентузіазм українських патріотів.

По скінченні панахиди розпочалося велике віче тут же надворі під відкритим небом, на снігу, на замерзлій землі, під якою лежали кістки тих козаків-українців-мазепинців, що їх руками будував свою північну столицю той, що про нього казав поет Шевченко «розпинав та мордував мати-Україну» (цар Петро I-ший).

Першим промовляв Павло Зайців а потім славетний український вчений-

мовознавець Голоскевич Григор, який говорив від імени організаційного комітету, що ціль маніфестації — виявити в нових умовах зміст та силу українських бажань. Особливо привітно схвалювали присутні вояки-українці постулати про українізацію.

Брали участь у маніфестації теж представники інших поневолених Москвою народів, а від них всіх промовляв фінський професор Г'андер. Його виступ був дуже вдалий а його промову тепло зустріли всі учасники маніфестації.

Після закінчення Панахиди й Віча демонстранти почали вливатися на головну магістралу тодішньої московської столиці, на левський Проспект. Тут теж порядок був зразковий, бо його підтримували впорядчики маніфестації. Щоб нагопт глядачів не зміщувався з маніфестантами та не перешкоджував їх рухові вся маніфестація була оточена з обох боків живими шпалірами студентів, які встали за руки й так зробили рухливу огорожу, що не допускала постороннім глядачам зміщуватись з маніфестантами.

Маніфестанти бадьоро йшли вперед під звуки військових оркестр що вигривали боюві й революційні марші.

Це український Петроград демонстрував самобутність своєї Вітчизни, її волю, силу, прагнення.

В нашій столиці Києві маніфестація у честь Тараса Шевченка відбулася 3 (19)-го березня 1917 року, але яка була вже відмінність цієї демонстрації від спроби в 1914-му році відсвяткувати 100-ту річницю народження поета.

Тоді це святкування було заборонено царською Москвою, а в 1917 р. вже не було кому розганяти святкувань, бо стара царська влада впала, а нова «демократична», не мала сили. В цій маніфестації взяло участь 100,000 людей.

Під безперервні звуки військових оркестр маніфестанти з сотнями прапорів і транспарентів, що на них були написи-кличі: «Вільна Україна», «За Самостійну Україну», «Душу тіло ми положим за нашу Свободу» та подібні, проходили по головних вулицях столичного міста України, Києва.

В 10-тій год ранку 19-го березня з ініціативи української команди штабу Київської військової округи було від-

правлено Врочисте Заупокійне Богослуження у пам'ять Тараса Шевченка, а потім почалася справжня дефіляда та маніфестація. Тоді відбувся перегляд військ, а їх похід був напрямлений через Хрещатик від Володимирського Собору попри Міську Думу до свято-Софійської площі, де стояв велично пам'ятник Славетному Гетьманові Всєї України — Богдану Зіновію Хмельницькому. Коли похідні колони проходили біля Міської Думи (міська Управа), то з її балкони лунали заклики-привітання на честь українських демонстрантів. Теж салютував українським прапорам та колонам маніфестантів з того ж балкони командувач військ Київського округи генерал Ходорович.

Грало для 100,000 маніфестантів 14-ть зійськових оркестр та співало 8 хорів, але в дисности вони лише зачінали, а їх підтримував, їм підспівував увесь багатотисячний похід маніфестуючих українців.

Багато маніфестантів було вбраних в українські однострої, а попереду їхала група українських артистів на чолі з відомим артистом Миколою Садовським, що був уорани за українського гетьмана. Перед ним їхали два артисти одягнені в козацьку одержу, а позаду його — 12-ть артистів у козацьких одностроях і ця група наче символізувала відродження історичної України та викликала захоплення всіх глядачів.

Далі їхав полк. Глинський з вишикуваними в лави солдатами-українцями всіх частин Київської залози, що були під командою своїх старшин-українців. Тут були теж і юнаки військових шкіл Києва, полонені українці з Галичини, Буковини й Закарпаття. Тут були майбутні богданівці, полуботківці, січовики, крутяни та переможці Арсеналу — всі ті, що пізніше активно воювали за Україну.

Чудово проїхав зі своїм відділом кіннотчиків-українців, тоді ще сотник, а пізніше полковник Сахно-Устимович.

Біля Городської Думи (Міської Управи) було відспівано Шевченків «Заповіт» та Український Національний Гімн, а далі похід рушив на Святософійську площу до па'ятника гетьмана Богдана Хмельницького. Там духовенство відправило літію за спочилого раба Божого

Тараса, щоб Він «оселився в оселях праведних». Тоді пом'янули Тараса Шевченка всенародною, революційною, відкрито.

На вимогу маніфестантів біля пам'ятника Амеліницького поставлено портрет Шевченка, а омиа нього транспаренти з написами: «Слава невмирущому коозареві», «Бітай вільна україно», «Слава борцям поляглим» та українські національні герої Святого Архистратига Михаїла, Святого Юрія переможця и лева тощо.

Прийшов 1918 рік. Табори полонених українців із московської армії. Свято Шевченка в таборі полонених іреді відоулося 23-го лютого. Це свято було пров'язане з святом державного відродження України та з прощанням деяких товаришів по недолі, що покидали табір, щоо присвятити свої сили власни справи гідного краю.

Скромними силами малого гуртка українців свято вишло величаво. Герферат про Шевченка виголосив полонений учитель Ішеничний. Хор під керівництвом учителя Іадора відспівав декілька українських пісень, а драматичний гурток під режисурою пана І'алаа виставив один акт Шевченкової п'єси «Назар Стодоля». З деклямаціями виступили пп. Скубицький та Осип Безпалько. А особливий ентузіязм був, коли підносили вінок до портрету Шевченка. Цей вінок принесли полонені українці з іншого сусіднього табору ч. 11-ть, що прибули похідним порядком з українськими відзнаками та прапором на це святкування. Це свято було ніби кульмінаційною точкою в культурно-освітній національній роботі, що велася серед полонених українців в роках 1914-1918 спільними заходами СВУ (Союз Визволення України) та Української Загальної Ради.

Ось перед нами ще один доказ цієї роботи та особливо національно-виховного впливу незабутнього Шевченка, а саме його творчости. Це лист полоненого українця В. Данька з табору Фрайштад від 24 березня 1918 року: «Не можемо ми сидіти спокійно в неволі. Ми мусимо поспішати на поміч, щоб не допустити до повного зруйнування краю. Робіть усі можливі заходи, щоб нас скоріше пускали на волю й формували полки. Ми мусимо йти шляхом, який вказав нам наш славний пророк-поет Т. Шевченко:

»Борітеся, поборете,
Вам Бог помагає.
За вас сила, за вас воля
І правда святая».

Ми мусимо поспішати, бо всі здобутки революції українського народу можуть зовсім загинути. Полонений В. Данько».

Цей лист є незаперечним доказом впливу заповітів та закликів Великого Кобзаря на вироблення української національної свідомости, характеру, державницького патріотизму в українського вояцтва. Таких прикладів було чимало.

Як бачимо, то творчість Тараса Шевченка була натхненням для українців, а впершу чергу вояків, до боротьби за Самостійну Соборну Українську Державу проти московського імперіялізму.

Українське вояцтво з вогненным словом Шевченка на устах і в серці йшло в бій на ворога, та тому Тараса Шевченка повсякчасно шанувало. Деякі частини та відділи Дієвої Армії УНР та УПА мали своїм девізом Шевченкові слова та називали себе ім. Т. Шевченка.

Пригадується мені особисто 1919 рік й наше повітове місто Летичів на Поділлі. Тоді була московсько-українська війна й вже фронт зближувався до нашого міста. День Шевченка було оголошено як національне свято. Наша гімназіяльна оркестра вже заздалегідь підготувала декілька військових маршів та Шевченків «Заповіт» і національний гимн. В день свята ми прийшли по наказу нашого гімназіяльного директора Кержацького разом з ним та іншими вчителями до нашої церкви, де законвчитель (катехит) жіночої гімназії а він був одноразово й наш викладач української мови (перший українізатор нашої гімназії) отець Могилевич — ще зовсім молодий священик з академістів, відправив для учнів всіх шкіл нашого міста велику панахиду по нашому Кобзареві, з виголошенням «Вічної пам'яті». Тоді разом з нами в церкві молилися теж вояки Української Армії або як тоді їх називали петлюрівці та було чимало присутніх інших українських громадян нашого міста. А після Заупокійного Богослуження на площі перед церквою відбулася парада з дефілядою кіннотчиків і піхоти невеликої української залози, яка тоді була розташована в нашому місті. Опісля в нашій гімназії

силами гімназистів і гімназисток відбувся для українців міста вокально-музичний ранок. Мушу ще пригадати, що наші музики тому так старанно готувались, бо їм припала честь пригравати на параді та дефіляді вояцтва нашої залози а також і на нашому гімназіальному ранкові.

Цей Шевченків день 1919 року був єдиний і до цього часу більше покищо неповторний в моему місті, а тому він залишився в усіх учасників і присутніх у добрій пам'яті на все життя.

Вийшовши на еміграцію українські вояки завжди шанували свого поета Шевченка, як колись козацтво шанувало й любило своїх кобзарів.

І тому в 60-ті роковини смерті Тараса Шевченка, 10-11-го березня 1921 року, в залі готелю «Брістоль» в м. Тарнові була відслужена панахида по Тарасові Шевченкові. 13. 3. 1921 р. на святочній ювілейній Академії виступав із промовою в честь Тараса Шевченка сам Головний Отаман військ УНР Симон Петлюра о год. 6-тій ввечорі в залі готелю «Брістоль» в м. Тарнові. Ось, що тоді сказав Головний Отаман: «Своїм генієм, своїм стражданням Шевченко проторював шляхи для нових поколінь. Величезні, необмежені страждання нашого народу. Вони не пропадуть безслідно,

як ніщо не пропадає у природі, в світі.

Про сучасні страждання нашої нації будуть складати легенди навіть чужі народи. Доказом цього можуть служити зразки з людської творчости. Тарас Шевченко розкрив із різних боків індивідуальні властивості українського народу, показав його національну душу. Історія життя Шевченка є історія українського народу. Бо люди в свій час не розуміли пророка України, закидали його камінням. Те саме повторилося з Україною з ідеєю її самостійности. Спочатку зустрічали цю ідею здивовано. Потім сміялися з неї. А тепер потрохи починають ставитись до неї уважно. І коли ми будемо оцінювати те, що сталося в останні роки, ми повинні наш національний рух завдячувати нашому великому співцеві. Ввесь український народ святкує пам'ять Тараса Шевченка бо він поет нації. Він милий і дорогий нам, бо Він дав живе слово, яким завжди буде жити наш народ».

Так і ми, вояки Української Національної Армії завжди шанували його заповіді, пам'ятали про них, як дороговказ, як щоденний бойовий приказ у дії до виконання. У наших таборах усюди, коли приходив ювілейний час, ми шанували нашого пророка-поета святочно; як могли, від чистого серця й будемо шанувати поки житимемо.

Думки:

ЗА ГРОШІ МОЖНА КУПИТИ ДУЖЕ БАГАТО ПРИЯТЕЛІВ, АЛЕ ВОНИ НЕ ВАРТУЮТЬ СВОЄЇ ЦІНИ.

ДИПЛОМАТ ЦЕ ЛЮДИНА, ЩО ДВІЧІ ПОДУМАЄ, ЗАКИ НІЧОГО НЕ СКАЖЕ.
ВІДВАГА ЦЕ ВМІННЯ ТАК БОЯТИСЯ, ЩОБ ЦЬОГО НІХТО НЕ ЗАУВАЖИВ.

КОЖНІЙ ЛЮДИНІ ПРИХОДЯТЬ У ГОЛОВУ ДУРНІ ДУМКИ, ТІЛЬКИ ЩО МУДРА ЛЮДИНА ЇХ НЕ ВИСЛОВЛЮЄ.

НЕМАЄ БЕЗНАДІЙНИХ СИТУАЦІЙ — Є ТІЛЬКИ ЛЮДИ, ЩО ВТРАТИЛИ НАДІЮ.

НЕ НАМАГАЙСЯ ЛІКУВАТИ КОГОСЬ ІНШОГО, КОЛИ САМ ХВОРИЙ.

Є ТРИ РОДИ ВОРОГІВ: ВОРОГ, ВОРОГ ПРИЯТЕЛЯ Й ПРИЯТЕЛЬ ВОРОГА.

МИСЛЕННЯ Є ДУЖЕ ВАЖЛИВОЮ ФУНКЦІЄЮ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ, АЛЕ НА ЖАЛЬ, БІЛЬШІСТЬ ЛЮДЕЙ Є ТАК ЗАЙНЯТА, ЩО НЕ НАМАГАЄТЬСЯ МИСЛИТИ.

НЕ ДОВІРЯЙ ТАЄМНИЦІ ПРИЯТЕЛІВІ, БО ВІН МАЄ ТЕЖ ПРИЯТЕЛІВ.

»HOUND DOG«

Коли говорити про озброєння американського стратегічного літунства, то на перше місце треба поставити ракету »Hound Dog« — гончий пес (офіційна назва — GAM-77), як дуже потужну зброю. Споряджена атомовою головою, ця ракета має чотири мегатони розривної сили, а її оперативний засяг дорівнює 500 милям. Це означає, що, від місця її вистрелення з літака, вона може летіти ще 500 миль (гляди рис. ч. 1).

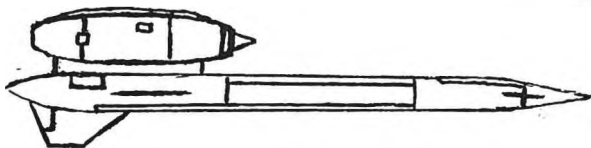

Рис. 1.

Перше успішне випробування цієї ракети відбулося над Атлантиком у дні 23.4. 1959 р., а рівний інерційно-кермований її лет мав місце в місяці жовтні того ж року. Після дальших численних експериментів і випробувань було рішено відлати цю ракету до вжитку далекосяжному літунству з т. зв. Стратегічної Повітряної Команди. Таким чином продовжено радіос ефективного засягу важких бомбардувальників, які тепер не мусять пробиватися через можливу дуже сильну вогнево-оборонну запову ворога. »Hound Dog« — довжиною 43 і об'ємом 12 стіп, має під сподом турбореактивний мотор. Погінна енергія (пальне) сконцентроване в центрі і кінці ракети. Система керування до цієї сполучена з навігаційною системою літака, а після вистрілу контролю лету відбувається способом інерції (inertially guided control). На день писання цих рядків ракетами описаного типу озброєні 15 ескадриль — (Wing) тяжких бомбардувальників »Vulkan« а до кінця 1963 року дальших 12 повністю оперуватимуть цією зброєю.

»SKYBOLT«

Далеко кращою і технічно досконалішою за »Hound Dog« — зброєю є далекосяжне балістичне стрільно »Skybolt 138-A« (офіційна назва »Douglas XGAM-87A«). Тільки самий проект цього стрільна коштував величезні гроші та

був предметом бурхливих протестів у британському парламенті й пресі. Це впливало з того, що за пляном стрільно мало піти для вжитку не тільки бомбардувального, а й стратегічного літунства. Технічні проблеми з літака, що летить зі швидкістю понад 500 миль на годину і на висоті понад 40.000 стіп, вимагали нових колосальних видатків. Тому, з огляду на опозицію, над проектом »Скайболт«-у працювали одночасно, крім британської фірми »Douglas«, американські »Boeing« і »Northrop«. Система скеровування надзвичайно складна. В ракеті, спорядженій термо-нуклеарною головою, є система стелярно-інерційної контролі лету, засяг якого дорівнює тисячі милям, а в самому літаку знаходиться крім цього додаткова система електронічного накерування.

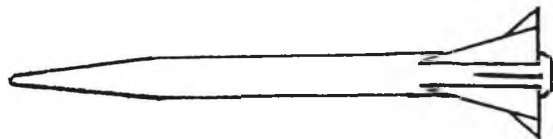

Рис. 2.

Балістичне стрільно »Скайболт« привело концепцію мобільності відплатної зброї до особливо високої стадії і дозволяє на широкі оперативні можливості в тактиці пробою через ворожу дефензивну систему. Бо ж, маючи засяг 1.000 миль, »Скайболт« може бути вистрілюваний не тільки спеціально призначеним, а й патрулюючим літунством, не конечно досягаючи просторів над самою ворожою територією.

Стрільнами »Скайболт« будуть озброєні літаки типів »B-52G« і »B-52H«, які нестимуть їх по чотири кожний. Рівночасно, В. Британія відіслала один зі своїх найновіших бомбардувальників »Avro Vulcan« до ЗДА для переведення необхідних інженерних праць, з метою уможливлення вміщення двох балістичних стрілен »Скайболт« під його масивними, у формі дельти, крилами, включно з дуже складною системою накерування в середині літака.

AVRO BLUE STEEL

В британському бомбардувальному літунстві »Скайболт« буде доповнений, а може навіть і заступлений першим

стратегічно-повітряним стрільном «Avro Blue Steel Mk1» (гляди рис. ч. 3).

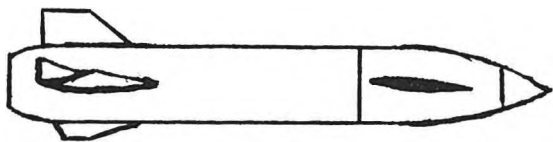

Рис. ч. 3. AVRO BLUESTEEL

В. Британія. Довжина 35 стіп, об'єм 13 стіп. Засяг 150 миль. Споряджене термонуклеарною головою.

Це стрільно подібне в багатьох аспектах до «Hound Dog» — а з винятком того, що, замість турбо-реактивної потужної сили, вживає ракетної. В часі лету бомбардувальника, стрільно наповнюється високо аконцентрованим пероксидом і нафтою зі збірників у літаку, які спалюються у подвійних камерах стрільна. Та поза цим, подібно як і «Hound Dog», навігаційна система літака і кермувальна система стрільна постійно інформують одна другу про висоту лету, його швидкість, віддаль від цілі і т. п. аж до хвилини вистрілу.

Після численних випробувань на експериментальній базі Вумера в Австралії, британські експерти твердили, що «Blue Steel» може оперувати на віддаль 400 миль і на висоті до 60.000 стіп, хоч ці числа відносяться радше до першого типу «Blue Steel Mk2», продукцію якого залишено. Засяг нового типу «Blue Steel Mk0» зменшено, при чому найкращою віддаллю для нього, з точним попаданням у цілю, буде радіус 150-200 миль. Сьогодні цією бомбою озброєні Mk1 Vulcan» і «Victor». Обидва ці бомбардувальники здатні перенести лише одно стрільно кожний. Тут варто згадати один дуже цікавий момент: перед літаками, транспортуючими вантаж стрілен Blue Steel» завжди летить літак типу «Me Donnell Qvare», який, хоч і не належить до бомбардувального літунства і сам не несе ніякого вантажу зброї, але зате має спорядження у вигляді контраелектронічної системи, захищаючої бомбардувальники перед усякими типами радарних, інфра-червоних й інших радіоелектронних станцій, що інформують ворога про наближення небезпеки.

ЛІТУНСЬКІ СТРІЛЬНА ТАКТИЧНОГО ВЖИТКУ

Для тактичного або безпосереднього (не далекосяжного) вжитку скидувані літунством стрільна е, очевидно, менше скомпліковані, ніж масивні стрільна системи міжконтинентального чи далекого засягу, а система маневрування (накеповування) їх до цілі обмежена до лінії бачення. Так, як і в багатьох інших аспектах, німці були першими, що зробили великі досягнення в цій ділянці. Найкращим прикладом можуть послужити бомби «Fritz X» і «Henschel-293», які виявили себе надзвичайно ефективними, зокрема при винищуванні альянтських кораблів під час останньої світової війни.

Сьогодні, споряджені ракетною потужною силою і упроженою системою накерування до цілі, стрільна поєднують в собі функції, виконувані колись літунськими бомбами, артилерією і ракетами.

ASM-N-7A Bullpup

Особливо широко примінення в американській морській авіації має стрільно «ASM-N- Bullpup», яке є найпростішою в цій ділянці зброєю. В результаті і на практиці вжитку і досвіту з корейської війни, її упрощено, а одночас піднесено точність у накеруванні до цілі. Оригінальне ASM-N-7A стрільно мало вагу 250 фунтів. Для потужної енергії уживано солідне паливо а саме стрільно стало оперативним в морській авіації в дні 25. 4. 1959 р. Мимо того, розвиток цієї зброї шов далі і сьогодні, крім ASM-N-7A, вагою біля 600 фунтів (гляди рис. ч. 4), є ще типи вагою 250 і 1.000 фунтів. Вони мають збільшений радіус оперативного засягу і накеруються до цілі при допомозі радіо. Вживають їх також і інші роди літунства, можливо тому, що вони прості, вигідні і готові до негайного вжитку.

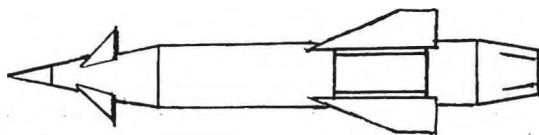

Рис. ч. 4. ASM-N. 7A. BULLPUP
ЗДА. Довжина 10 стіп і 6 інчів, об'єм 3 стопи і 1 інч. Вага 570 фунтів.

Нема потреби їх перегляду чи перевірки, що забирає багато, часто дуже дорогого часу. На майбутнє цю ефективну зброю плянується приміняти до інших, скомплікованих завдань, не тільки проти наземних об'єктів, чи ворожих кораблів. Випущене в повітря, це стрільно кружлятиме в ньому певний час і при допомозі надзвичайно чутливих приладів вишукуватиме сильно замасковані радарні інсталяції ворога, знищуючи їх автоматично. Над цим проектом вже довго працюють фірми «Longbow» і «Northrop».

Французьке військово-літунство на сьогодні розпоряджає цілим рядом різних типів керованих стрілен, які надаються до всякого вжитку, а також до поборювання ворожих літаків. Вони різняться поміж собою мало чим, хіба лише функціями свого призначення. Ці стрільна мають свій оригінальний початок в «Nord 5103» (дивись рис. ч. 5 і в «AA-20» (повітря-до-повітря) і вживаються для накерування радіо-команду по лінії бачення. Сигнали передаються до стрільна шляхом часто змінюваних гасел, щоб не дати ворогові можливості їх розшифрувати радіокоманду. За винятком деяких стрілен типу «SS-10», «SS-11» (гляди рис. ч. 6) і «SS-12», в яких накерування до цілі відбувається дротом (це — протитанкові стрільна, з великим успіхом вживані в Альжирі й Тунісі), всі інші накеруються при допомозі радіокоманди. Вони продукуються масовим порядком і готові до негайного вжитку.

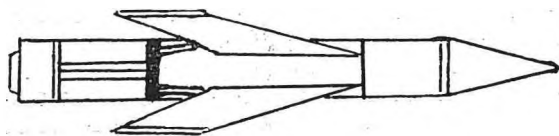

Рис. ч. 5. NORD-5103

Франція. Довжина 8 стіп і 6 інчів, об'єм 2 стопи і 8 інчів. Засяг — дві з половиною милі.

Для операції повітря-до-повітря вживаються стрільна вагою від 50 до 300 фунтів, якими озброєні літаки типів Super Mystere B. 2, Mirage IIIС, «Vautour», «Etendard» і «Aquila». Панцер такого балістичного

стрільна з високою розривною силою є грубо фрагментований і має спеціальний вибуховий механізм, який діє при наближенні на 50 стіп і ближче до цілі.

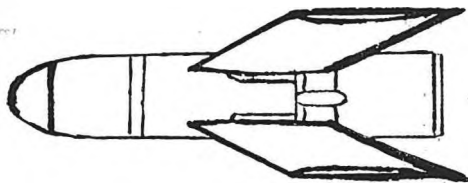

Рис. ч. 6. NORD SS.11

Франція. Довжина 3 стопи і 8 інчів. Об'єм 19 з половиною інчів. Засяг — 3,280 ярдів. Вага 64 фунтів. Високорозривна сила.

Фірма «Nord» випродукувала понад 60.000 різного роду й калібру стрілен, які доставила для кільканадцятьох країн-членів НАТО. Найкращим із них є без сумніву балістичне стрільно «AA-25», про яке відомо, що воно автоматично прицілюється до ворожих літаків, накеруючись радаром. Таким чином, стрільно «AA-25» може вживатися в операціях при всякій погоді, вдень, і вночі.

Мало що відомо про шведське балістичне стрільно «Robot 304», яким озброєні чотири ескадри шведських літаків типу «Saab», «A32A» та «Lansen» (дивись рис. ч. 7). Їх основне призначення — поборювання військових кораблів. «Robot-304» має засяг 2,5 — 3 милі і, хоч в ньому примінено солідний погінний матеріал, його швидкість не досягає понад-звукової швидкості лету. До цілі накерується радіокомандою.

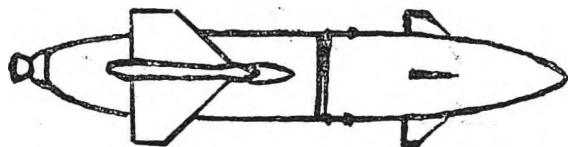

Рис. ч. 7. ROBOT 304

Швеція. Довжина 14 стіп і 6 інчів. Вага 1200 фунтів, з того 550 фунтів розривно-вибухового матеріалу. Засяг — 2.8 милі.

В ділянці поборювання ворожого літунства розвиток керованих стрілен пішов так далеко, що навіть найбільш консервативні чинники категорично відкинули вже саму думку залишати конвенційне озброєння. Системи керування

балістичних стрілен різняться між собою, а багато з них (деякі ще в експериментальній стадії) вже мають систему інфра-червоних прицільних апаратів, що схоплюють нагріте повітря, утворене летом турбо-реактивних моторів сучасних літаків. Апаратура цих стрілен є настільки вразливою, що навіть таке незначне нагрівання повітря, яке може створити жар запаленої цигарки, схоплюється нею на віддалі кількох сотень ярдів.

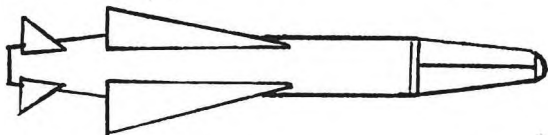

Рис. ч. 8. MARTA R-530

Франція. Пів-активне, радаром кероване проти-літунське стрільно. Повинно бути готове в цьому році. Вага й засяг дії покищо не відомі.

Інфра-червона система керування до цілі є мимо цього пасивною і в деяких балістичних стрільнах примінено пів-активну прицільно-автоматичну, керовану радаром систему. Це значить, що в моменті відкриття вогню ворожим літаком, стрільно з вищеназваною системою схоплює радіацію і прицілюється автоматично з відплатним завданням.

Цими двома прицільними системами споряджені американські стрільна «Sparrow-3» (дивись рис. ч. 9) і Falcon». Цей останній тип стрільна є різних розмірів (наприклад, є фалькони вагою 150 фунтів з високорозривною силою і півактивним радарним прицілом та вагою 145 фунтів, з інфра-червоною системою, нуклеарною головою і пів-активним радарним прицілом (див. рис. ч. 10). З такою системою є можливим відхилення на більше ніж 30 ст. від цілі вбік, з метою уникнення засягу атомової експлозії, спричиненої власним стрільном. Вбивчий радіус експлозії нуклеарного фалькона сягає понад 1.000 стіп і немає сумніву, що, у випадку лету великого числа літаків противника в упорядкованій ескадрі, поціл буде дійсно нищівним.

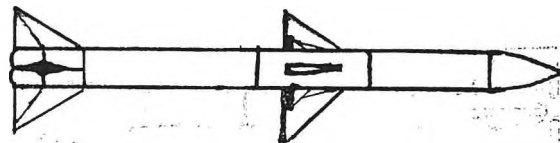

Рис. ч. 9. SPARROW-3

ЗДА. Радаром кероване стрільно. Довжина 12 стіп, об'єм 3 стопи й 3 інчі. Засяг — 5 миль. Вага — 350 фунтів.

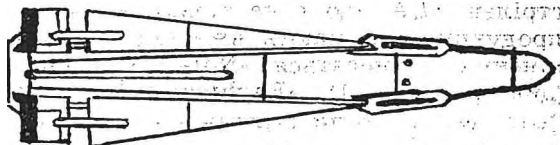

Рис. ч. 10. GAR-II. NUCLEAR FALCON

ЗДА. Пів-активне, кероване радаром проти-літунське стрільно. Довжина — 10 стіп, об'єм 1 стопа і 8 інчів. Засяг — 5 миль. Вага — 203 фунтів. Атомовою головою.

Для обстрілу наземних об'єктів нр-клеарними бомбами тактичного порядку немає потреби вживати стрільна зі складною і коштовною системами накерування. До такого завдання надаються легкі і вигідні бомби. «Genic» (див. рис. ч. 12). Вбивчий радіус експлозії цієї бомби сягає, подібно як і в проти-летунського фалькона, 1.000 стіп і понад-звукової швидкості літаки типу «F-895», «F-101B» і «F-106» мають дуже добру оперативну можливість утечі.

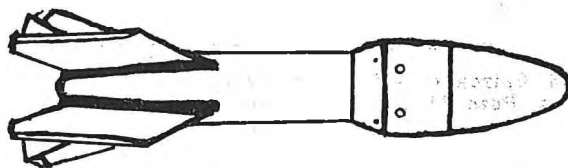

Рис. ч. 12. MB-1. GENIC

ЗДА. Керована атомовою бомба. Довжина — дві стопи. Ближчі дані не відомі. Радіус дії — 1000 стіп.

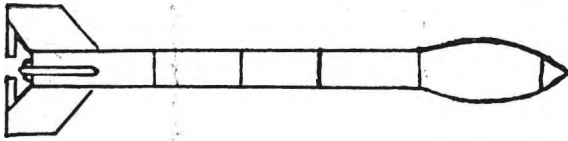

Рис. ч. 11. DE HAVILAND. RED TOP.

ЗДА. Інфра-червона кермувальна система. Довжина: 9 стіп і 5 інчів, об'єм 1 стопа і 7 інчів. Вага: 155 фунтів. Високо розривна сила.

До інших протилітунських балістичних стрілен ЗДА, що є не тільки в масовій продукції, а й мають вже широке примінення, відносяться «Nots Sidewinner» (див. рис. ч. 11), «Raytheon» і «Sperry Sparrow». Ці типи стрілен є найпростіші та найдешевші щодо коштів продукції і ЗДА доставляють їх у великих кількостях країнам-членам НАТО. Сьогодні цими стрільними озброєне морське й бомбардувальне літунство Австралії, В. Британії, Японії, Філіппін, Іспанії, Формози, Швеції, Канади й десятиох інших країн.

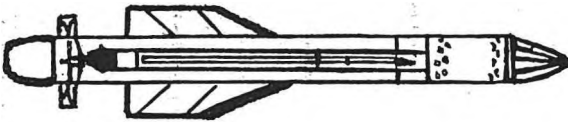

Рис. ч. 13. DE HAVILAND FIRESTREAK

В. Британія. Інфра-червона кермувальна система. Довжина 10 стіп 5 і пів інчів. Об'єм 2 стопи 5 і пів інчів. Засяг чотири милі. Вага 300 фунтів. Високо розривна сила.

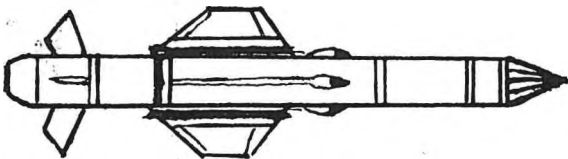

Рис. ч. 14. DE HAVILAND RED TOP

В. Британія. Інфра-червона кермувальна система. Вага 68 фунтів. Засяг — 14,000 ярдів. Високо розривна сила.

До високоуспішних британської продукції балістичних протилітунських стрілен належать «Firestreak» і «Red Tor». Обидва вони мають інфра-червону

керувальну систему і випродуковані широковідомою фірмою «de-Haviland». Вони стали оперативним озброєнням літаків типу «Lightnings», «Javelins» і морських винищувачів «Sea Vixen».

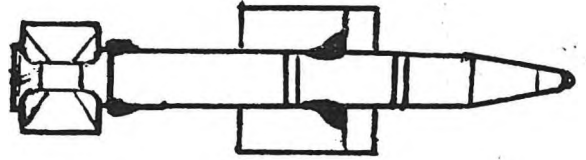

Рис. ч. 15. SISPRE C 7.

Італія. Інфра-червона кермувальна система. Довжина 6 стіп і 5 інчів, об'єм 2 стопи і 1 і пів інча. Вага — 154 ф., з того 55 фунтів сильно вибухого матеріалу.

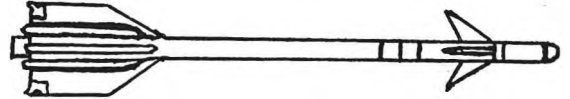

Рис. ч. 16. M-100A.

СССР. Советське протилітунське стрільно. Інфра-червона кермувальна система. Довжина 4 стіп і 3 і пів інчів, об'єм 1 стопа. Вага — 18 і пів фунтів. Засяг до 5 миль.

В написаних вище рядках ми пробували поінформувати наших читачів бодай у загальних рисах про найважливіші типи стрілен, якими озброєне сучасне літунство, на підставі широкодоступних джерел. Немає сумніву в тому, що існують й інші типи зброї, про які ніде не пишеться. Є певним також і те, що мілітарні аксперти не відпочивають, а працюють далі над ще досконалішими формами озброєння сучасного військового літунства.

Читайте
й
потирюйте
»СУРМАЧ«

Сучасний стан збройних сил СРСР

(Закінчення)

Літунство на порозі нової ери

Від 1953 року зайшли також помітні зміни в наставленні советської стратегії щодо ролі, яку повинно відігравати в модерній війні літунство. До 1953 року, догматизована Сталіном воєнна стратегія призначала повітряній силі тільки одну головну роль — підтримку для сухопутних військ у формі безпосередньої участі у бойових діях і у формі протилітунської оборони. Під нинішню пору, хоч СРСР і далі присвячує чимало уваги розбудові літунства тактичного призначення і далекосяжній модернізації протилітунської оборони, для літунства визначено ще одну важливу роль — стратегічне бомбардування. В останні роки в СРСР розбудовано могутню флоту турбогвинтових і турбореактивних бомбардувальників великого радіусу дії, головним завданням яких було б перш за все знищити бази американської стратегічної авіації і ключеві мілітарно-індустріальні центри.

Стратегічна повітряна команда охоплює в основному наступуючі літаки: а) турбогвинтовий «Ту-полев 95» (в термінології НАТО — «Велміль») — радіус 6.000 миль, вантаж бомб 20 тонн, максимальна швидкість 500 миль на годину; він одержує тепер надзвукової швидкості радаром керуване стрільно, вистрілюване до наземних цілей; б) чотиромоторний реактивний «Мясішев» («Зубр»), радіус 6.000 миль, вантаж 10 тонн, максимальна швидкість 560 миль на годину; в) двомоторний реактивний «ТУ 16» («Борсук»), радіус 4.320 миль, вантаж бомб 4-5 тонн швидкість 620 миль на годину, споряджений тепер балістичним стрільном, подібним до американського стрільна «мисливська собака», яке можна вистрілювати далеко від цілі. Між наймодернішими советськими винищувачами знаходимо: «МІГ 19», «МІГ 21» і «Сухой». Всі вони є першорядними літаками з надзвуковою швидкістю літання. В 1959 році продукція вищезгаданих бомбардувальників досягнула цифри 15-20 літаків місячно. На території СРСР є тепер 1000 модерно-

споряджених летовищ. В сателітних країнах число мілітарних летовищ по-троїлося протягом останніх кількох років, а довкола головніших советських міст та індустріальних центрів збудовано сильні бази протилітунських ракет. Конструкція і розповсюдження гелікоптерів поступили теж далеко вперед. Отже як бачимо СРСР розбудовуючи під сучасну пору свій ракетний потенціал не робить цього зовсім коштом знехтування літунства.

Коли знову ідеться про нову «неймовірну зброю», якою так страшать усіх М. С. Хрущов, то це можна інтерпретувати по різному. Наприклад, американський фізик, д-р Ральф Леп, висловив недавно думку, що советські вчені працюють тепер над «орбітальною водневою бомбою», велетенської потужності, яку вони задумують безперервно вдержувати в просторах, звідки її можна було б у перший-кращий момент вистрілити або «відкликати» назад на землю залежно від потреби. А відомий британський літунський експерт Ашер Лі твердить, що советські конструктори працюють при допомозі німців і поляків над літаком, що має атомовий двигун. Цей літак має летіти зі швидкістю 1,000 миль на годину, на висоті 90,000 стіп і міг би держатись у повітрі півтора дня.

Советський ракетний арсенал

Недавнє, відповідно підкреслене і вміло советською пропагандою використане доповнення советського арсеналу цілком новою зброєю — балістичними стрільними і ракетами — поставило советську стратегію перед цілком новою проблематикою. Яку роль визначає цей новий зброї советська стратегія?

Ця роль подвійна: мілітарна і політична. В мілітарному розумінні ця нова зброя, що не є зв'язана з летовищами і яку можна вистрілювати з мобільних або добре захованих платформ незалежно від погоди і повітряної переваги ворога, являє собою першорядне скріплення можливостей нищення ворожих

стратегічних цілей. Далі, вона є зброєю, яку можна застосувати в мілітарному і психологічному розумінні для відстрашування і стримання ворога зовсім не вживаючи її, тобто як своєрідне забороло. В політичному розумінні це передусім зброя політичного тиску та морального шантажу, особливо тепер у періоді холодної війни, коли зовсім не має ще ефективних засобів протиракетної оборони. В стратегічному плануванні советська доктрина призначає ракетній зброї роллю винищувача нерухомих цілей, положення яких докладно відоме, залишаючи нищення рухомих цілей бомбардувальному літунству. З другого знову боку посідання ССРСР міжконтинентальних балістичних стрілен в оперативній готовості і ступеневе збільшення точності їх поцілу створюють для нього можливості близько зсинхронізованого нападу на Західню Європу і США одночасно.

Ці далекобійні балістичні стрільна є в оперативній готовості від липня 1958 року. Найбільшим советським міжконтинентальним стрільном є »Р-3«. Воно порушується трьома двигунами, що вживають рідкий пальний матеріал. Його властивості є такі: досяжність 5,000 до 6,000 миль, швидкість 16,000 миль на годину, довжина 110 стіп, воно досягає висоти 375 миль. Інше стрільно »Т-2«, порушується двома двигунами на рідкий пальний матеріал, його досяжність 1,600 миль, швидкість 5,100 миль на годину, довжина 91 стіп — воно досягає висоти 260 миль. Досяжність стрільна »Т-4« доходить до 1,000 миль і воно має атомову головку ваги 1,800 фунтів.

Крім вище згаданих, ССРСР має ще 7 родів ракет і стрілен вистрілюваних з землі до наземних цілей досяжності від 18-25 миль до 375; два стрільна вистрілюваних з кораблів або підводних човнів до наземних цілей; три роди проти-літунських стрілен вистрілюваних з землі; і одне стрільно вистрілюване з літака до літака та два вже згадані кермовані стрільна вистрілювані на далеку віддаль з бомбардувальників до наземних цілей.

Критичний погляд — тіні, слабості й недотягнення

Критика советських збройних сил може бути темою окремої обширної стат-

ті. В цьому розділі отже ми хотіли б зробити тільки деякі загальні зауваження. Образ, напр., советського вояка міняється вже кількакратно в західних очах від »найкращого вояка в світі« до »примушеного до виконання військової служби брутальним насильством комісарів«. Советський вояк має очевидно свої негативи й позитиви. В багатьох випадках він менше освічений ніж західній вояк, має менші технічні здібності, хоч машина йому не чужа, виявляє меншу ініціативу, бо його вчать безоглядного послуху, і живе погано одержуючи дуже малу платню. Він б'ється дуже добре в масі, але залишений сам собі, він часто безрадний. З іншого, одначе, боку він витривалий і невибагливий, послухний і відважний, а в випадках особливих і вибраних формацій фанатично відданий комуністичній справі.

Який у нього дух? Досвід минулого показує, що він не завжди виявляє велику охоту боротися і вмирати за комуністичну справу. Сьогодні навіть советські військові чинники поважно цим затурбовані. Останніми часами появилася в советській пресі багато критичизму під адресою вояків, офіцерів і навіть їхніх жінок за »недостатню політичну свідомість«. Коли, напр., перед війною у вишкільній програмі для вояцтва було призначено 10 годин тижнево на політичну індоктринацію, то сьогодні цій ділянці присвячується вже 16 годин. Постійна національна дискримінація і пряма неймовірна різниця між соціальним статусом советського вояка і його старшин, є дуже поважною слабкістю советських збройних сил. Вони відділяють соціально й морально вояцтво від командного складу. Цікаво, що в процесі розбудови фахових і льояльних офіцерських кадрів відкинено радикально всі завзято колись проповідувані принципи комуністичної пролетарської свідомості і рівноправності. Сьогодні офіцерський корпус советських збройних сил розбудовано у високо упривілейовану клясу, яка втішається особливими соціальними, економічними і престижевими привілеями окремої касті. Одним словом вирішено льояльність старшинських кадрів прямо «купити» методом розділювання і надання спеціальних привілеїв, у розмірах не до подумання навіть в »капіталістич-

них» країнах. 86% офіцерів є членами КПСС, хоч нас особисто це ще не переконує, бо з недавнього розвалу фашистської і нацистської систем виходить, що більшість членів тоталітарної партії є звичайними опортуністами.

Далі, ми були свідками, що за життя однієї генерації збройні сили російської імперії розпалися двічі і що цей розвал великою мірою ішов по національній лінії. Поведінка перших формацій під час першої фази угорської революції

дає теж багато до думання. Остання знову штучно викликана психоза війни має, на нашу думку, за завдання втихомирити невдоволення населення СССР і відвернути його увагу від внутрішніх клопотів, недотримання партією обіцянок і взагалі помилок і недотягнень партії. В СССР знають також, що майбутня війна була б для Росії перший раз в її історії, війною на багатьох фронтах одночасно, і що більшість народів СССР і сателіти не є надто надійними союзниками Москви.

Вшанування Пам'яті Поляглих Воянів Українців

**Фрагменти з посвячення пропам'ятної таблиці,
Панахиди й Крутянської академії
в м. Брандфордї.**

В неділю, 28-го січня 1962 року, заходами Управи Відділу ОБВУ в Брандфордї, було вшановано пам'ять вояків-українців, які полягли в боротьбі за волю України на рідних землях та фронтах II-гої світової війни. Після закінчення Богослуження в місцевій Українській Католицькій Церкві Пресвятої Трійці, о. радник М. Ратушинський о год. 12.30 дня почав відправляти Панахиду за спокій душ українських вояків. Мертву тишу, яка наступила в церкві, розтинає перше величаве «Амінь» у виконанні брандфордського хору «Діброва» під керівництвом п. Я. Гаврилюка, наповнює довкілля просторинь і несеся крізь церковні стіни далеко на обрії, до рідних земель, до могил українських вояків, сповіщаючи їх, що українська громада м. Брандфорду пам'ятає про своїх поляглих братів та гідно вшановує їхню пам'ять. На лицах присутніх помітне велике зворушення, а в очах багатьох — сльози. Це — вияв безмежної любови до своїх ближніх, які в боротьбі з найбільшим ворогом України й цілого людства за волю й незалежність віддали своє життя...

Після Панахиди відбулося врочисте відслонення й посвячення пропам'ятної таблиці, виготовленої старанням Відділу ОБВУ в Брандфордї, при активній фінансовій допомозі фундаторів і жертводавців з рядів місцевого українського громадянства, та вмурованої біля входу до згаданої вище церкви. Церква й церковна зала швидко порожніють. Виходячи надвір, люди формуються біля церковних дверей, щоб взяти участь в цьому незви-

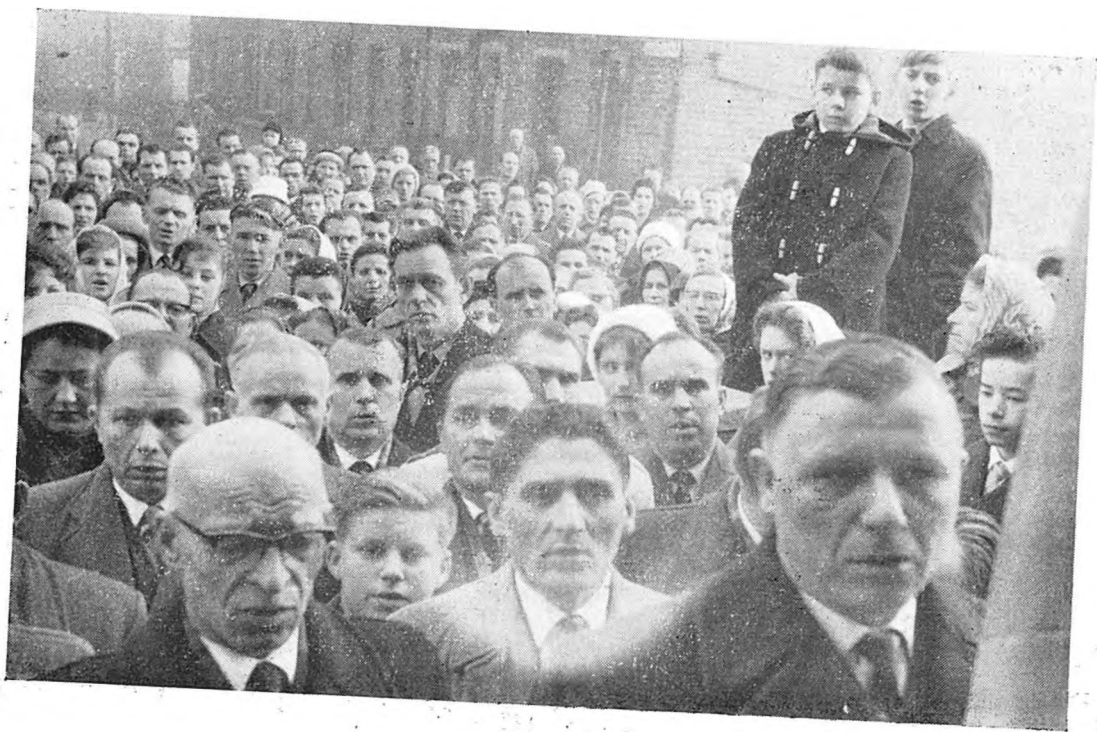
чайному акті й віддати шану поляглим воякам-українцям. О. радник М. Ратушинський, в асисті зложеної з хлопців-школярів obsługi, відправив молебень, а перед зібраною громадою (більш 1.100 осіб) з короткою промовою виступив сот. М. Білий-Карпинець, голова ОБВУ у В. Британії. Заповівши для вшанування пам'яті поляглих однохвилину мовчанку, він відслонив пропам'ятну таблицю, зроблену з чорного політурованого граніту, зі золотим написом на ній, емблемою ОБВУ й кольоровими хрестами, а о. радник М. Ратушинський доконав чину посвячення таблиці. Тоді заповіджена мовчанка зненацька перетворилася в гучний спів патріотичного гимну, слова якого, вириваючись могутніми хвилями з сотень грудей, пливли далеко в височинь понад міськими дахами. Велич цього дня віддзеркалила й місцева англійська газета, друкуючи відповідну замітку та вміщуючи світліну пропам'ятної таблиці і о. радником М. Ратушинським біля неї.

Слід зазначити, що він дещо поспішив з відправленням молебня біля таблиці, а це в свою чергу до деякої міри скомплікувало справу й не дало можливости в належний спосіб розставити почесну сотню при посвяченні таблиці. Під час акту посвячення прапори тримали пп. М. Сливка — національний і прапор ОБВУ П. Пілявський, один із перших фундаторів пропам'ятної таблиці.

Після її посвячення в церковній залі відбулася Крутянська академія. Голова брандфордського відділу ОБВУ п. М. Веремієнко, вшановуючи присутність Голови Централі ОБВУ п. сотника М. Білого-Карпинця, попросив його цю академію відкрити. Він відкрив і в короткій промові переніс думки

На світлинах показаний момент відслонення пропам'ятної таблиці, й українське громадянство м. Брадфорду, яке брало участь у посвяченні цієї таблиці.

присутніх у минуле, до історичних подій I-ої світової війни, до безсмертного чину 300 українських лицарів під Крутами. Триста крутянців, — сказав п. сотник, — стали творцями нової історії України й надали тої усїй дальшій боротьбі українського народу за во-

*Представники Головної Управи ОБВУ
й Управа Відділу ОБВУ в Брадфорді.*

лю і незалежність. Він підкреслив також, що на заклик їхньої крові пішла нова українська генерація і під час II-ої світової війни зі зброєю в руках боролася проти комуністсько-большевицької Москви у формаціях Української Повстанської Армії та I-ій Українській Дивізії Української Народної Армії. Велика кількість їхніх вояків лягла на полі бою смертю хоробрих і, для того, щоб вони ввійшли в історію, власне й воздвижено цю пропам'ятну таблицю, яка буде на тутешньому терені історичним документом, засвідчуючи участь українців у II-ій світовій війні. Опісля з присвяченою Крутам доповіддю виступив п. М. Радьо, вітаючи на вступі о. радника М. Ратушинського, дорогих гостей з Централі ОБВУ — сотника М. Білого-Карпинця та д-ра С. М. Фостуна, Голову КК СУМ-у п. Я. Деременду й усіх присутніх на залі людей. Його доповідь була дуже старанно опрацьована, мальовничо висвітлювала всі подобиці крутянських подій та була сприйнята аудиторією із захопленням. Решту точок програми вивповнили виступи хору «Діброва» під керівництвом п. Я. Гаврилюка та деклямації пані Лесі Марків, юнака В. В. Карпинця й одного з найкращих рецитаторів на тутешньому терені артиста М. Грінішака. Академія закінчилася відспіванням національного гімну, початого хором і пізніше підхопленого цілою залєю.

На закінчення слід згадати, що Відділ ОБВУ в Брадфорді вже не перший раз втішається добрими вислідами своєї праці, розвиваючи при цьому якнайбагатограннішу діяльність. Його членами є колишні вояки-українці з різних військових формацій, різних політичних переконань, територіяльного походження й релігійного віровизнання, а управа цього відділу веде свою діяльність згідно з відповідно уложеним планом праці й вказівками Централі ОБВУ. Брадфордський Відділ ОБВУ по кількості членів є одним із найбільших на терені В. Британії і, завдяки добрій організованості, веде перед у багатьох випадках. Тому українське громадянство міста й околиць ставиться до нього з належною пошаною, тому й зреалізування побудови пропам'ятної таблиці, кошт якої виносить понад 150 фунтів, увінчалася передбачуваним успіхом.

М. І. ВеКо

ПО Д Я К А

Управа Відділу ОБВУ в Брадфорді висловлює на цьому місці щирю подяку всім Шановним Фундаторам та Жертводавцям пропам'ятної таблиці, які поставилися з повним зрозумінням до виданого Управою звернення в цій справі й допомогли фінансово в зреалізуванні будови згаданої таблиці, як важливого історичного документу на тутешньому терені про участь українських вояків на фронтах II-ої світової війни та їх боротьбу проти Москви. Листа фундаторів буде поміщена на сторінках «Сурмача», а її копії зберігатимуться в канцелярії Відділу ОБВУ в Брадфорді, в архівах Централі ОБВУ та в архівах церкви, біля якої ця таблиця вмурована.

Листи жертводавців Управа Відділу не публікуватиме, з огляду на те, що певна їх кількість такої публікації не бажає. В загальному було зголошено 300 осіб фундаторів та 70 осіб дало на цю ціль свої пожертви. Коли взяти під увагу подружжя, то загальна кількість фундаторів і жертводавців виносиме біля 700 осіб. При цьому підкреслюємо той факт, що це число обіймає лише тих колишніх українських вояків та окремих громадян, які живуть на терені Брадфорду й залперечуємо твердження англійської газети «Телеграф енд Арґус», що «донації на покриття коштів будови таблиці були надслані українцями з усіх частин країни».

Що ж торкається завваг про оминення в написі на пропам'ятній таблиці згадки про

загиблих в часах I-ої світової війни українських вояків, то Управа Відділу займає з цій справі певне становище. Вважаємо, що боротьба українців під час Визвольних Змагань, коли була Українська Самостійна Держава й український уряд, проходила в інших умовах, ніж це було в роках II-ої світової війни, тому українські вояки, які згинували в 1917-1921 рр., заслуговують на щось більше за пропам'ятну таблицю. Тому вже від довшого часу Управа Відділу пробувала на-в'язати контакт з англійськими міськими урядами в справі побудови їм окремого пам'ятника в центрі міста. На жаль, з причини реконструктивних робіт, переводжуваних в ньому, ця проблема не може бути вирішена в теперішніх часах, а мусить знайти своє розв'язання лише тоді, коли згадані роботи закінчатся, що вможливить підшукати для вшанування такого пам'ятника відповідне місце.

Управа Відділу ОБВУ в Брадфорді висловлює свою глибоку й щирю подяку п. сотнико-

ві М. Білому-Карпинцеві, Голові ОБВУ, та докторові С. М. Фостуну, секретареві ОБВУ, які відвідали наш відділ, взяли участь у посвяченні пропам'ятної таблиці та Крутянської академії, а день перед тим в залі брадфордського українського дому виголосили доповіді: «Проблеми світової політики» — д-р С. М. Фостун та «Організаційні справи» — сотник М. Білий-Карпинець. Особливо цікаву й цінну доповідь прочитав п. д-р С. М. Фостун. Вона була вислухана з величезною увагою та потягла за собою цілу низку різномірних питань до теми від присутніх на ній колишніх вояків та окремих українських громадян.

Управа Відділу ОБВУ в Брадфорді щиро дякує Всечеснішому о. Радникові М. Ратушинському, який, як член нашого Відділу, в дуже великій мірі спричинився до осягнення усіх наших успіхів, до кожного нашого звернення чи прохання ставився зичливо й з пошаною та в усьому нам допомагав.

Управа Відділу ОБВУ в Брадфорді

* * *

РЕЦЕНЗІЯ

Видатна аналіза воєнного знання

Сиріль Фоллс — «Мистецтво війни» (від наполеонівської доби до сьогодні. Лондон, 1961. Оксфордське Університетське Видавництво. стор. 240).

Сиріль Фоллс є одним з найвизначніших британських мілітарних експертів. Довголітній професор мілітарної історії в Оксфорді й автор багатьох праць з цієї ділянки, він дав нам знову книжку, яка є захоплюючою і важливою, як також фаховою і доступною для кожного читача. «Мистецтво війни» не є мілітарною історією, а радше побудованою, на історичних фактах і подіях, аналізою, предметом якої є показати, як командувано арміями, морськими фльотами, а в пізнішій фазі — літунством, отже, висвітлити питання керівництва, вишколу, стратегії, тактики, спорядження і зброї». Автор уважає, що «війна є характерною особливістю людської поведінки» й була завжди «останнім кінцевим засобом» у наладнанні суперечок між племенами, народами і націями. Він підкреслює також, що війни мали велетенський вплив на історію людства. Свою аналізу професор Фоллс починає від наполеонівської епохи, вважаючи,

що ця епоха відзначає в загальному перехід від воєн, викликаних і проваджених здебільша пануючими монархами, до воєн, в яких беруть участь цілі нації. Наполеонівські війни не мали, очевидно, нічого спільного з літаками чи атомовою енергією, але в багатьох відношеннях вони вже нагадували тотальні війни XX-го століття. Автор ставить Наполеона поруч Олександра Великого і Ганнібала, як одного з трьох найбільших полководців усіх часів. Він зазначає, що в наполеонівських арміях найкращою була піхота, хоч Наполеон мусів присвячувати чимало зусиль на піднесення її дисципліни. Розглядаючи його, як блискучого стратега і тактика неортодоксальних вимірів, готового завжди на нові експерименти, автор підкреслює, той факт, як Наполеон зумів під час італійської кампанії в 1796 році з малою армією, що нараховувала лише 35.000 вояків, бити і розбивати значно більші австрійські армії. Зручне маневрування, швидкість, висока мобільність і тактична сміливість дозволяли йому завжди вдаряти в найслабше місце ворога. Пізніше Наполеон командував більшими арміями, які нараховували 200.000 вояків, часом

навіть більше. Їх авангардною формацією був армійський корпус, який складався з 2-3 дивізій піхоти та великого відділу кінноти, маючи за завдання зв'язати з ворогом і пришилити його до певного обмеженого терену. Тоді встрявали у бій дальші корпуси, звичайно шляхом прецизного маневрування на крилах авангардного корпусу, наносячи противникові вирішальний удар. У таких великих битвах останньою резервою була звичайно імперська гвардія. Наполеон звертав також окрему увагу на масове вжиття артилерії, кидаючи, наприклад, у бій під Бородіно аж 200 гармат. Професор Фоллс окреслює тодішнього французького воюка «найінтелегентнішим в Європі», який мав велике бажання перемагати, мав першорядний тактичний вишкіл, був самотнім воюком Європи, який умів боротися з порожнім шлунком, та міг невтомно переслідувати розгромаженого ворога. Дуже багато місця присвячує автор технологічному процесові ХІХ-го століття, який мав великий вплив на оформлення нової стратегії і тактики. На місце рушниць з гладенькою цівкою прийшла рушниця, заряджувана через цівку з замкової частини. Її було вжито на велику скалю вже в американській громадянській війні 1861-64 рр., а опісля у німецько-французькій війні 1870-71 рр. У прусько-австрійській війні 1866 року австрійці вживали старі рушниці тоді, коли німці вже стріляли з нових, заряджуваних з замкової частини. У висліді цього, австрійці мали в чотири рази більше вбитих, ніж німці. В цьому часі з'явилися також нові, значно кращі, гармати, заряджувані ззаду, і вже не виливані, а роблені зі зварного заліза, а дещо пізніше — зі сталі. Поруч із сильнішими гарматами прийшли й потужніші стрільна. В 1861 р. впроваджено новий вибуховий матеріал — нітрогліцерин. Струс відбою гармати зменшив при допомозі гідравлічного гальмувального циліндру, що в колосальний спосіб збільшило швидкість артилерійського вогню. Після цього з'явилася рушниця з магазином, кулемет і бездимний порох, який дуже підніс швидкість і акуратність вогню та уможливив краще маскуванню стріляючих всяків ніж за часів чорного пороху. Величезну ролю у всіх війнах минулого століття почала відігравати залізниця. Професор Фоллс називає її важливим «стратегічним інструментом», уживаним з великим успіхом для мобілізації, швидкого транспорту підкріплень і доставки боєприпасів, а, в випадку Німеччини в двох світових війнах, для прискішеного перекидання військ зі східного фронту на західний і навпаки. Іншими

вартісними нововведеннями слід узвжати м'ясні консерви, які надзвичайно упрощували проблему харчування військ, телеграф і польовий телефон. Першу світову війну автор називає війною в окопах і війною позиційною, яка часто на протязі довгих місяців не давала ніякої розв'язки і впроваджувала в воєнні дії повну стагнацію (застій). Це були змагання гігантських розмірів. Наприклад, на весні 1918 року, німці мали на західному фронті, в наслідок большевицької революції на сході, 208 дивізій, тобто на 67 дивізій більше, як рік перед тим. Брак рухливості, сильні укріплення, десятки миль колючих дротів, сотні кулеметних гнізд і артилерійських позицій унеможлижували мобільну війну і швидкі та несподівані наскоки. На початку війни воюючі сторони мали мало артилерії, хоч пізніше з'явилися гармати велитенського калібру. Вдосконалено також уживання докладно контрольованого загороджувального артилерійського вогню, а під кінець війни британські дивізії мали до їхньої розпорядимості 7 разів більше кулеметів, ніж на її початку. Новою великою зброєю І-ої світової війни був танк. Він охороняв воюків перед кулями, його не могли стримати дрти, а для наступу йому непотрібно було ніякої артилерійської підготовки. Модернізація армій і впровадження нової зброї заaktuалізувало у незвичайний спосіб потребу шукання захисту і охорони проти різноманітних можливостей нових метод воювання. Війни ХХ-го століття показали, що будування фортець і фортів не виправдали себе, бо їх здебільша було збудовано або обходжено. Крім того, вони внерухомлювали поважні гарнізони і величезну кількість артилерії, а застосування важкої гавбиці підрізало їх вартість цілковито. З другого боку, такий, наприклад, об'єкт, як лінія Мажіно, з технічного боку надзвичайне досягнення, створювала ментальність оборони, яка підрізувала у французів почуття мілітарної впевненості і охоту до офензивних операцій. Іншими засобами захисту стали міновані поля, а з появою літака — затаювання і маскуванню, тому що пілот бачив усе те, чого перед тим не можна було побачити очима спостергача на землі. Мистецтво маскуванню треба було ще більше вдосконалювати після того, коли звичайне око спостергача заступив прецизний фотографічний апарат. Цікавим феноменом є також еволюція танка. Найважливіше питання в цій ділянці полягало в тому, як дати танкові відповідну гармату і опанцирення, не зменшуючи його швидкості. Впроважуючи, наприклад, у 1942 році німецький 56-тонний

»Тигр-І« мав максимальне опанцирення 100 міліметрів заврубшки, а вже його послідовник, уведений до дії в 1944 році »Тигр-ІІ«, при своїй вазі 69 тонн, мав у найважливіших місцях панцер 185 міліметрів grubини. Очевидно, що кораблі мали цей панцер ще grubший, а в великих британських панцерників класи »Король Юрій V« його grubина доходила до 15 інчів. Цікавим розділом є розділ книги про далекосяжні зміни в методах провадження війни на морі. Перед виникненням підводних човнів і літунства морську флоту можна було »заховати« в якомусь важко доступному місці, що не могло, звичайно, заступити повної перемоги. ХІХ-те століття дало морській флоті нові кораблі, які, замість вітрил, порушувалися гребними гвинтами та паровими двигунами. Їхніми головними властивостями були: велика швидкість, потужна артилерія і могутнє опанцирення. Ставши незалежними від вітрів, вони все ж таки залишилися в залежності від вугілля та баз. Згодом появилася нова велика зброя — підводний човен. Про могутність цієї нової зброї свідчить хоч би той факт, що в квітні 1917 року німецькі підводні човни затопили 169 британських кораблів. З другого боку — не прийшлося довго чекати на вдосконалення метод боротьби проти підводних човнів. Головним їх ворогом став літак. І вже в травні 1943 року німці втратили 41 підводний човен. Тоді в акцію було введено літако-носець, завданням якого стало оволодіння морем і повітрям. Водночас, велику роль почав відігравати радар, який допомагав керувати вогнем важких гармат при обстрілюванні об'єктів, невидних для звичайного ока, і при ранньому виявленні ворожих літаків. Радар мав домінуючу роль при відбитті німецького летунського наступу на Англію у 1940 році та в перемозі американців над японцями. Модерні війни ставали дедалі більше тотальними, охоплюючи щораз то ширші кола населення. Вони принесли зі собою бльокади, жорстокість та безоглядність на велику скалю, бомбардування безоглядних міст і перші атомні бомби. Проте, деякі тотальні заходи викликали справді цікаву реакцію. Професор Фоллс згадує наслідки бльокади, при допомозі якої альянті хотіли послабити, а потім знищити Наполеона. Тому, що Франція була відрізана від тростинового цукру, вона почала продукувати його з цукрових буряків і продукцію сільсько-господарських товарів за часів володіння Наполеона зросла у п'ять разів. Число ткацьких верстатів, які виробляли шовк, зросло втриє, а ціла текстильна індустрія одержала великий поштовх для

свого розвитку. Іншими словами, кажучи, збільшення швидкості індустріальної продукції, великий приріст населення, заведення урядової контролі і планування та більш плодотворна культивування землі мали величезний вплив на оформлення нових метод. війни.

Розділ про літунство показує, наскільки змінливою була його доля. Спочатку літак апробували, як один із родів зброї у рамках суходільних військ або морської флоту. В 1914 році Німеччина, маючи найсильніше в світі літунство, мала лише 384 літаки, швидкість яких не була більша від 70 миль на годину. А вже в листопаді 1918 року Великобританія мала 3.000 літаків першої лінії у Франції і Бельгії. Літак використовувався спочатку тільки для розвідки й обсервації, фотографування ворожих позицій та керування артилерійським вогнем при допомозі радіо. Скоро, однак, з'явилися озброєний кулеметом винищувач і бомбардувальник. Перший з них мав за завдання зводити бої, з метою панування в повітрі, а другий бомбардував ворожі позиції. ІІ-га світова війна принесла зі собою німецький пікуючий бомбардувальник, який тісно співпрацював з наступаючими танками, заступаючи часто артилерію, яка не встигала за ними. нічне бомбардування, десантні операції парашутних з'єднань і забезпечення з повітря відрізаних або оточених військ. Не пройшло навіть 60 років з часу полви літака, цієї наймодернішої зброї, як він одержав могутній виклик від ще новішої зброї — ракети. Автор каже, що в відношенні до суходутних і морських сил, літак перейшов через різні фази: в 1914-18 рр. він був їх служкою, в 1918-45 рр. суперником, в 1945-65 рр. автократом, а незабаром стане їх партнером. В розділі про стратегію і тактику ІІ-ої світової війни, Фоллс заторкує цілий ряд важливих питань. У першу чергу, він засуджує дефензивну ментальність французів і їх намагання уникнути якщо не війни, то активної участі в ній. Він каже, покликуючись на Клязевіца, що воююча сторона, яка твердо рішена боротися, завжди матиме більший шанс перемоги, ніж сторона з поміркованим наставленням до потреби виявлення максимального воєнного зусилля. Далі, він підкреслює розбіжності між політичною і мілітарною стратегією західних великодержав і невикористання ними політичних можливостей. ЗДА, наприклад, зігнорували настоювання Великобританії на пролив на Балкани і захоплення таких політичних цілей, як Берлін і Прагу. СССР, який мав конвенціональну мілітарну стратегію,

проявив сміливу й хитру політичну стратегію. Порівнюючи воєнний потенціал ЗДА і Японії, автор каже, що індустріальна продуктивність ЗДА була вдсятеро більша від японської, і що 4/10 цієї продукції були звернені проти Японії. Автор вважає, що інвазія 1944 року була успішною тільки тому, що альянти мали величезну перевагу в повітрі і на морі, а «вирішальним фактором» він називає морську флоту, вказуючи, що кожна крапля бензину для бомбардувальної офензиви на Німеччину прибула до Великобританії морським шляхом. На тактичному рівні методи війни різнилися залежно від терену операцій. Воюючи сторони намагалися майже всюди послуговуватися елементами несподіванки, незалежно від того, чи це була справа прориву японських куренів у далеке запілля, чи пролом німецьких танків через фронт, чи практиковане Роммелем заманювання британських танків на замасковану протитанкову артилерію. В останній війні танкові формації стали незалежною зброєю, яка, у тісній співпраці з літунством і швидкозмоторизованою піхотою, створила новий рід рухомої війни. Автор вважає, що мілітарні успіхи советів були побудовані на матеріальній і чисельній перевазі, тоді, як перемога німців, опиралася на блискучому маневруванні силами.

Останній розділ професор Фоллс присвячує нуклеарній війні. Чи якенєбудь мілітарне мистецтво взагалі потрібне й доцільне в цій війні? — питає себе автор. Виглядає, що так. Він звертає увагу на наступні моменти: один нуклеарний удар, чи цілий ряд ударів, тотальне нищення, чи тільки атака на вибрані

об'єкти (міста, літунські й морські бази). Зазначаючи, що тільки атакуюча сторона може успішно використати алемент несподіванки, автор зупиняється на проблемі оборони — радарних і підслуховувальних станціях, протиракетних ракетах та атомових сховищах. Крім того, він обговорює географічні «вигоди» деяких країн, до яких відноситься великі простори й гори, що уможливлівлюватимуть краще забезпечення населення перед нуклеарною атакою. Цілковито іншою проблемою є вживання атомової зброї тактичного призначення. Завжди треба знати, де, коли і як її вжити та якої сили вона має бути, щоб не пошкодити собі більше, ніж ворогові. Коли ж контакт з ворогом є дуже близький, то її взагалі неможливо вживати. В тактичному розумінні нуклеарна війна також створює цілий ряд проблем, до яких відносяться зменшення величини самовистачальних формацій, зменшення їхньої залежності від доріг, мостів, залізниць і портів, новий транспорт, здатний порушуватися всюди, першорядний вишкіл, який навчить вояка діяти успішно в нічних умовах і т. п. Автор не вірить у можливість знищення морських флотів при допомозі одного безпосереднього удару і каже, що безперервний розвиток атомової зброї ще не сказав своє останнє слово.

Що ж торкається військових провідників, то найважливішою якістю військового лідера автор вважає характер, тобто, кажучи іншими словами, волю і спроможність робити те, що треба, що є необхідним і що мусить бути зроблене.

К. ЗЕЛЕНКО

МИКОЛА ВЕРЕС

ДРУГОВІ

Шляхами курними, стежками крутими,
По хащах яруг і дібров,
Крізь ранки похмурі, крізь ночі, крізь бурі
Український повстанець пройшов.

І долом й горою про мужність героя
Співали ліси і поля,
Неслись перегроми про Львів і Житомир,
Про волю шуміла земля.

І в рідних просторах палкий та бадьорий,
Овитий димами атак,
Стояв на сторожі, як пострах ворожий,
Незламний у битвах вояк...

Ти тямий, мій друже, ті спеки і стужі,
Ті будні часів бойових,
Як нас у Карпатах стрічали дівчата,
Мов любих легінів своїх.

Я згадую стало столичні причали,
Знайомі гаї за Дністром.
І сниться ночами, що тими галями
Ми знову рейдуєм разом.

Бо друзів рішучих уже не розлучить
Ніколи ні даль, ні роки,
Ти там — в Україні, я тут — на чужині
Одної Чоти вояки!

ОБВУ ПРИ ПРАЦІ

КОНФЕРЕНЦІЯ ОБВУ В ШОТЛЯНДІЇ

В неділю, 11 лютого ц. р., в місті Единбурзі, Шотляндія, відбулась чергова Окружна Конференція ОБВУ. Участь у цій Конференції взяли члени Управ Відділів ОБВУ й Зв'язкові Гуртки із терену Шотляндії та північної Англії, а також представники Головної Управи ОБВУ — п. інж. Т. І. Кудлик, заступник Голови ОБВУ й д-р С. М. Фостун, Секретар ОБВУ.

Окружну Конференцію відкрив п. Е. Стешин, Зв'язковий Округи ОБВУ в Шотляндії і привітав усіх присутніх, а також і представників Гол. Управи ОБВУ. Після цього п. інж. Т. І. Кудлик коротко зreferував завдання Конференції, відмічаючи, що вона проводиться згідно з пляном Гол. Управи ОБВУ, яка вже відбула такі Конференції у всіх інших Округах.

З черги обширну доповідь на тему: «Проблеми світової політики» виголосив д-р С. М. Фостун. Прелегент зробивши перегляд і аналізу повоевненої політики зупинився основніше над сучасним політичним положенням у світі розглянув питання внутрішніх непорозумінь у комуністичному блоці, з'ясував перебіг XXII конгресу в Москві й обговорив положення у Україні, наголошуючи про всесторонню боротьбу українського народу з Москвою.

Другу, не менше цікаву доповідь на тему: «Наші основні завдання» виголосив п. інж. Т. І. Кудлик. Прелегент розглянув усі можливості праці, кол. вояків у теперішньому часі, зупинився над проблемами й питаннями нашої праці в майбутньому, зокрема в випадку збройного конфлікту між Сходом і Заходом, подаючи при цьому конкретні напрямні. Після двох вищезгаданих доповідей відбулась широка дискусія. У міжчасі на Конференцію завітав Секретар Ради, СУВ-у, п. І. Дмитрів, і його привітав п. інж. Т. І. Кудлик.

На закінчення дискусії п. інж. Т. І. Кудлик зreferував учасникам найновіші напрямні й доручення Гол. Управи, й закриваючи Конференцію подякував усім членам Управ Відділів, Зв'язковим і всім гостям за участь на Конференції, а водночас і побажав усім провідним членам ОБВУ на терені Шотляндії і північної Англії багато успіху в їхній праці.

Учасник

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ОБВУ В НОТТІНГґАМІ

Дня 1-го квітня 1962 р., о год. 4-ій дня уступаючий голова Управи п. К. Роснецький від-

крив звичайні річні загальні збори Відділу ОБВУ в Ноттінґамі.

Загальними зборами керувала обрана Президія у складі — пп. П. Рафалюк — президент, М. Хомин — секретар Президії, І. Бойко — член Президії. На залі зборів було присутніх 34 члени та представник Головної Управи ОБВУ в Лондоні хор. Т. І. Кудлик. Після відчитання письмових привітів від Управ місцевих клітин — ОУЖ, УХР і від пароха о. д-ра А. Михальського слідували усні привіти від присутніх на залі представників — Відділу СУВ, Осередка СУМ, Ватьківського Комітету, Учителів і Виховників, Англо-Українського Товариства та від Головної Управи ОБВУ в Лондоні.

З коротких, але ділових звітів, референтів уступаючої Управи, присутні мали змогу запізнатися з діяльністю Управи на протязі ділового року 1961/62. Для відсвяткування річниці «Бою під Бродами» Управа запланувала та запросила на спільну зустріч два сусідні Відділи — Лестер і Дербі. Зустріч мала відбуватися на горі Матлок. Треба жаліти, що оба згадані Відділи не прибули. Незважаючи на це програму було виконано перед членами та їх родинами місцевого Відділу, що зробило гарне враження на присутніх і залишилось у пам'яті наших найменших.

У своїй діяльності Управа багато зробила на культ.-освітньому секторі, а також не забувала про хворих і немічних друзів по зброї. У звіттовому році відійшли у вічність довголітні члени організації інж. Охримович і п. Бучко.

Після уділення абсолюторії уступаючій Управі, вибрано нову Управу в складі — п. К. Роснецький — голова, пп. Ковалюк, Білинський, Саїк, Хомин — члени Управи та пп. Степула й Небелюк — заступники. До Контрольної Комісії увійшли пп. Гавдюк, Гула та Ільницький. Делегатами на загальні збори вибрано пп. Роснецький, Гула, Ковалюк, Зеленьок.

Після того хор. Т. І. Кудлик виголосив доповідь — «Наші завдання під сучасну пору», яку присутні вислухали з повним заінтересуванням. На поставлені питання прелегент дав вичерпні відповіді.

На закінчення новообраний Голова подякував за вибір, усім присутнім за участь, а делегатові Головної Управи за змістовну доповідь. Голова заявив, що заторкнені в доповіді питання будуть взяті до уваги при плануванні праці на біжучий рік. З нагоди річних загальних зборів Голова передав п. Ковалюкові грамоту видану Головною Управою за довголітню і взірцеву працю на пості скарбника Відділу в Ноттінґамі.

Новообраний Управі, на чолі з п. К. Роснецьким треба побажати якнайкращих успіхів у дальшій праці, для добра нашої Комбатантської Організації.

(ТіК)

†
28 грудня, 1961 р., відійшов у вічність кол. вояк І У. Д. УНА й діяльний член Відділу Об'єднання бувших Вояків Українців у Вел Британії у Блякбурні

ПЕТРО П Л Е Т Е Н Ч У К

народжений у 1912 році в с. Бобрівки, Бучацького району, Тернопільської області.
Вічна Йому Пам'ять!

Вилітає
і жалить
коли
і кого хоче

Рік 4.

КВІТЕНЬ, 1962.

Ч. 5 (7)

Хто це говорить, що буде війна?! Я не хочу війни. Хіба ж мені зле
живеться на еміграції?!

БУВАЛА ЛЮДИНА

В одному з советських реєстраційних бюро:

- Звідки ви приїхали громадянине?
- З Волгограду.
- Де працювали передтим?
- У Сталінграді...
- А де народилися?
- У Царицині...

* * *

ВА-ТОМ

А ТИСЯЧКА ПРОПАЛА

Я завжди так, як джентлемен
З нею обходився,
В театри й кіно з нею йшов
І з грішми не числився.

Скільки сукнонок я купив
Нейлону й одеколону,
Скільки разів її возив
Таксівою додому.

А як усе з нею прогайнував
І по вуха задовжився,
При обіді свого дядька пригадав
Що хотів, щоб я оженився.

А дядько мій — не молодий
Не довго йому вже жити,
Всі свої гроші мені й так
Він думав залишити.

Нераз казав мені старий:
»Покинь батярувати!«
Добру дівчину знайди сину
Й ходи до моєї хати».

Тисяча фунтів у мене є,
Та що ж мені з грошей і з хати
Хто мені на старості років води подасть
Як я не зможу встати?»

»Женись! І все тут буде ваше,
Таку він давав раду,
В листі про це я пригадав
І все описав до ладу.

У відповідь за кілька днів
Дістав я телеграму:
»Негайно з нею приїжджай,
Чи гарна, хай розгляну».

Приїхали. Ой горе! Вона дядька
Зразу ж покохала...
Й тепер... крім дядька — тітка в мене є...
А тисячка... пропала.

МІРКУВАННЯ СЕЛЕПКА

Меморіал — це письмова вимога, яка
полежить якийсь час в актах, а опісля
її викинуть у кіш.

Зуба часу не можна витягнути або
запльомбувати.

Всі говорять про мир, але ніхто його
не бачить.

Колись правда визволяла поневолених
людей з темноти й кайданів, а тепер
темнота й кайдани випускають для по-
неволених людей »Правду«.

Після шлюбу чоловікові відкривають-
ся очі, а жінці — уста.

Кожний має свою цеглу, якою час до
часу дістає по голові.

Живемо в часах, в яких і крук кру-
кові очі довбає.

* * *

ЕЛЕКТРИКА ЗІ ЗВІРИНЦЯ

— Звідки наше село дістає електричне
освітлення?

— Зі звіринця, товаришу учитель!

— Як це зі звіринця?

— Бо завжди, як трапляється перерив світ-
ла, мій батько каже: — знову ті мавпи пере-
рвали світло.

* * *

ЮВІЛЕЙНИЙ РІК

В цьому Шевченківському ювілейному році
українські демократи мають такий клич:

Будеш Батьку панувати
Поки живуть демократи!»

* * *

В СОВЕТЬСЬКОМУ СУДІ

Суддя: — Підсудний, ви визнаєте себе ви-
нуватим?

Підсудний: — Ні!

Суддя: — Що? Адже в слідстві ви призна-
лися до вини.

Підсудний: — Так громадяни судді: Я при-
знався. Але Карл Маркс сказав: »Битіє
опреділяє сознание«. Якби й вас так били,
як мене, то й ви признались би до вини.

* * *

СКИТАЛЕЦЬ

До ЗУАДК-у в Мюнхені приходять чоловік:

— Я біженець, хочу дістати якусь допомогу.

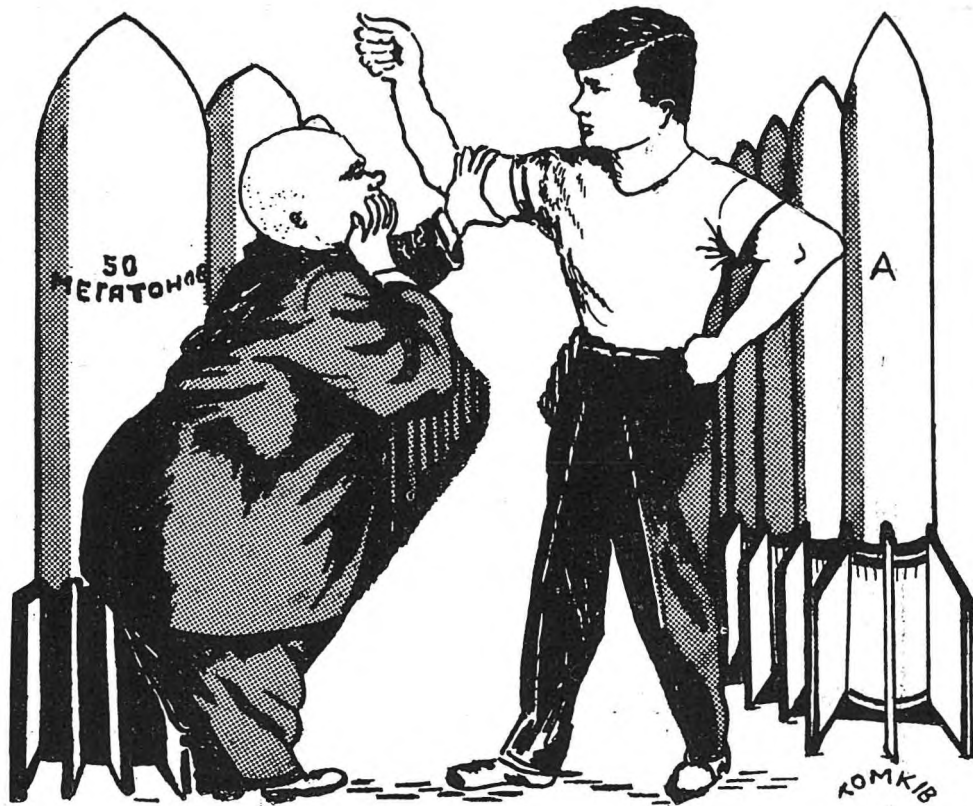
— Звідки ви втікли?

— Від жінки.

* * *

СПІЗНИВСЯ

Прокурор прийшов на похорон одного зна-
йомого. — »Ти спізнився — сказав йому при-
ятель, — як бачиш священик уже почав
свою оборону«.

Гм... цікаво, який ти сильний?..

ЧОМУ ЙОГО НЕ СПАЛИЛИ?

— Татку, — питає семирічний хлопчик свого батька, — чи Шарл де Голь дійсно такий великий герой, як Жанна де'Арк?

— Авже ж! — відповідає батько, великий прихильник генерала.

— То скажи мені татку, — продовжує далі синок свої міркування, — чому його дотепер іще не спалили?

ЖІНКА З МИНУДИМ

Фільмова зірка їде закордон і виповнює квестіонар. Дійшовши до рубрики: «Самотня... замужня... одружена... розведена», по короткій надумі написала: «Все разом докупи».

КЛОПТ ІЗ МАРКОЮ

В Советському Союзі вийшла поштова марка з «портретом» Микити Сергійовича. Розійшлась чутка, що ця марка чомусь добре не клеїться. Цим зацікавився сам Хрущов. Під час свого побуту на Україні заходить до одного поштового уряду і каже:

— Покажіть мені цю марку, що добре не клеїться!

Показали. Микита взяв марку, поплював і приклеїв до листа.

— Ну?... Бачите, що в мене вона клеїться?

Якийсь дядько почухав потилицю:

— Он воно що! А ми плювали на неї з другого боку.

В 1967 РОЦІ...

Оптиміст вірить, що годі пара черевик коштуватиме 250 доларів, а песиміст, що 250 рублів.

ОГОЛОШЕННЯ »ОСИ«

Куплю стару, крайову палицю для дружніх розмов із політичними противниками в темних вулицях. Хто має таку палицю, прошу слати зголошення під »Демократ«.

*

Нахабного каваліра, який у часі останньої забави ОБВУ в Лондоні вкрав серце моєї дружини, прохаю бути джентлменом, і повернути вкрадене, або ввійти в переговори зі мною в цій справі.

Лондонець.

*

Подано до публічного відома, що крикливого типа, який на ширших сходинах українського громадянства в О. назвав мене »малограмотним політиком« запізв до Мирowego Суду.

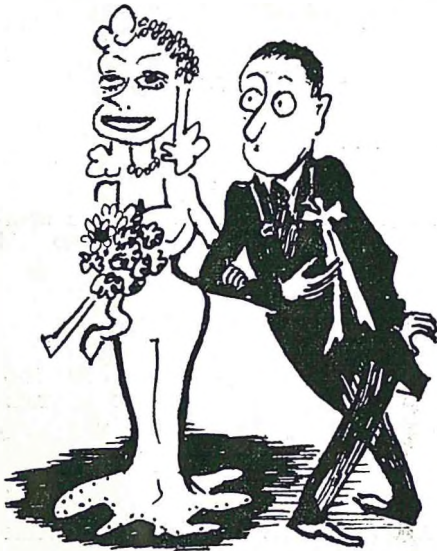
Гриць Конопля

НА ФРОНТІ...

В ПОЛОНІ...

ВИЙШОВШИ З ПОЛОНУ...

І ТЕПЕР...

Запрошуємо до співпраці всіх давніх Осенят, а також усіх людей доброї волі й гострого пера, гумористів, карикатуристів і всю веселу, Осівську братію, яка любить жалити й кусати кого й коли хоче.

З привітом

ОСА
